

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ

Олександр КУЦ

Оксана ВАЦЕБА

**БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК
ТА АНОТАЦІЇ КАНДИДАТСЬКИХ
ДИСЕРТАЦІЙ,
ЗАХИЩЕНИХ У
СПЕЦІАЛІЗОВАНІЙ ВЧЕНІЙ РАДІ
ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ІНСТИТУТУ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
У 2003 році**

Спеціальності:

24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт

24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання
різних груп населення

ЛЬВІВ – 2003

ББК 91.9: Ч 51

УДК 016: 796

Куц О.С., Вацеба О.М. Бібліографічний покажчик та анотації дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді К 35.829.01 Львівського державного інституту фізичної культури у 2003 році. – Львів: Українські технології, 2003. – 52 с.

@ О.С. Куц, О.М. Вацеба, 2003

@ Львівський державний інститут фізичної культури, 2003

ВСТУП

Третій рік поспіль у Львівському державному інституті фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту діє спеціалізована вчена рада з правом прийняття до розгляду та проведення захистів дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальностями: 24.00.01 – Олімпійський та професійний спорт; 24.00.02 – Фізична культура, фізична підготовка різних груп населення.

Всього за ці роки захищені 63 кандидатські дисертації (табл.), які були виконані у 24 вищих навчальних закладах України. Дисертанти представляли 19 міст України, в т. ч. Київ, Львів, Вінницю, Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Кіровоград, Луцьк, Миколаїв, Суми, Тернопіль, Харків, Чернігів та ін. Одна робота виконана громадянином Китаю.

З усіх розглянутих дисертацій (63) тільки три (4,7%) (О.В. Горбенко (Харків), Ян Цзінь Тянь (Харків) та В.І. Філінков (Краматорськ)) виконані російською мовою.

Усі дисертанти активно працюють у системі вищої школи України; більшість із них посіли керівні посади в галузевих ВНЗ, на факультетах фізичного виховання, очолили кафедри фізичного виховання.

Таблиця

Кількісні показники захистів дисертацій у спеціалізованій вченій раді К 35.829.01 Львівського державного інституту фізичної культури (2001-2003 рр.)

Р і к	Захищено дисертацій	в т.ч. за спеціальностями	
2001	19	9	10
2002	23	6	17
2003	21	3	18

Аналіз останніх трьох років свідчить про істотне зниження частки робіт, присвячених актуальним проблемам теорії і методики спорту. Водночас, хочеться більшої віддачі від робіт, які стосуються тематики фізичного виховання й фізичної культури загалом.

Впродовж 2003 року у Львівському державному інституті фізичної культури відбулися захисти 21 дисертації. Найбільше – по 3 роботи рекомендували Харківська державна академія фізичної культури та Львівський державний інститут фізичної культури, решту – ще 13 вищих навчальних закладів України. 10 робіт представлено жінками.

Середній вік тих, хто захистив дисертації, становить 38,5 років. Наймолодшим серед дисертантів виявилася Ольга Боровська (26 років), найстаршим Володимир Філінков (68 років).

Силами дисертантів загалом опубліковано 260 праць, що в середньому на одну особу становить 12,4 публікацій. При цьому найбільша кількість дорівнювала 31 (В. Філінков), найменша – 5 (С. Сембрат).

Наукове керівництво захищених дисертацій здійснювали провідні вчені в галузі фізичної культури і спорту, серед яких особливо плідно у 2003 році

працювали професори А.С.Ровний, О.С.Куц, Т.Ю.Круцевич, Б.М.Шиян, Р.Т.Раєвський, О.М.Жданова, Л.В.Волков та ін.

Важливу роль в атестаційному процесі виконують офіційні опоненти. У 2003 році під час засідань спеціалізованої вченої ради ЛДДФК 33 науковці України виступали в якості офіційних опонентів. Серед них висококваліфіковані й досвідчені українські вчені – професори Богдан Шиян (Тернопіль), Едуард Вільчковський (Львів), Тетяна Вісковатова (Одеса), Леонід Сергієнко (Миколаїв), Валентин Язловецький (Кіровоград), Георгій Ложкін (Київ), Андрій Нісімчук (Луцьк), Олег Камаєв (Харків), Станіслав Канішевський (Київ), Юрій Бородин (Київ), Валерій Романенко (Донецьк), Сергій Єрмаков (Харків), Богдан Мицкан (Івано-Франківськ) та ін.

Спеціалізована вчена рада та ректорат Львівського державного інституту фізичної культури щиро гордяться тими, хто успішно захистив у 2003 році кандидатські дисертації у Львові, й сподівається на подальший науковий успіх кожного. Віримо, що традиції львівської наукової школи, авторитетної іменами таких вчених як Арам Тер-Ованесян, Микола Теппер, Володимир Заціорський, Вадим Запорожанов, Сергій Неверкович, Галина Сафронова, Богдан Шиян, Едуард Вільчковський, Олександр Куц, Олег Гринів, Ігор Заневський, Віктор П'ятков та чимало інших, будуть розвиватися, а слава примножуватиметься.

У цьому покажчику подано бібліографічну інформацію про кандидатські дисертації, захищені у 2003 році у спеціалізованій вченій раді Львівського державного інституту фізичної культури. Перелік подано за алфавітним порядком прізвищ їх авторів. Анотації представлено українською, російською та англійською мовами.

Сподіваємося, що цей покажчик буде корисним для викладачів вищої школи України, молодих дослідників, аспірантів і магістрів, організаторів спортивно-фізкультурного руху та усіх, хто цікавиться проблемами фізичного виховання та спорту.

Олександр К У Ц,

голова спеціалізованої вченої ради ЛДФК,
доктор педагогічних наук, професор;

Оксана ВАЦЕБА,

вчений секретар спеціалізованої вченої ради ЛДФК,
кандидат педагогічних наук, доцент.

6 грудня 2003 року

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК ДИСЕРТАЦІЙ

І. Борщов Сергій Миколайович.

Психофізична підготовка юних гімнастів: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.01. – Львів, 2003. – 211 с.

Дисертацію виконано у Слов'янському державному педагогічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: *к. психол. н., доцент Чорнобровкін В.М.*

Офіційні опоненти: *д. пед. н., проф. Сергієнко Л.П.; к. пед. н., доц. Петренко К.Г.*

Провідна установа: *Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.*

Борщов С.М. Психофізична підготовка юних гімнастів. - Рукопис.

В дисертації здійснено дослідження, яке полягає в удосконаленні і обґрунтуванні змісту і структури системи тестування психофізичної підготовленості юних гімнастів на етапі початкової підготовки; удосконаленні методики психомоторного тестування юних гімнастів для виявлення їх психофізичної підготовленості; удосконаленні методики загальнофізичної підготовки юних гімнастів; розробці програми і методики спеціалізованого психофізичного тренінгу юних гімнастів.

Мета дослідження - підвищення ефективності психофізичної підготовки юних гімнастів на етапі початкової спортивної підготовки.

Об'єкт дослідження - система фізичної підготовки юних гімнастів. Предмет дослідження - психофізична підготовка юних гімнастів на етапі початкової спортивної підготовки. Наукова новизна роботи полягає в тому, що:

- запропоновано і обґрунтовано склад і структуру системи тестування психофізичної підготовленості юних гімнастів на етапі первинного відбору;
- уточнено і удосконалено методики психомоторного тестування юних гімнастів для виявлення їх психофізичної підготовленості

Ключові слова: спортивна гімнастика, юні гімнасти, психофізична підготовка, психофізична підготовленість, первинний відбір, критерії відбору, діагностика юних гімнастів, психофізичний тренінг.

Борщев С.М. Психофизическая подготовка юных гимнастов. - Рукопись.

В диссертации проведено исследование, которое заключается в совершенствовании и аргументации содержания и структуры системы тестирования психофизической подготовленности юных гимнастов на этапе начальной подготовки; совершенствовании методики психомоторного тестирования юных гимнастов для выявления их психофизической подготовленности; совершенствовании методики общефизической подготовки юных гимнастов; разработке программы и методики специализированного психофизического тренинга юных гимнастов.

Цель исследования – повышение эффективности психофизической подготовки юных гимнастов на этапе начальной спортивной подготовки.

Объект исследования – система физической подготовки юных гимнастов. Предмет исследования – психофизическая подготовка юных гимнастов на этапе начальной спортивной подготовки.

В первом разделе “Особенности психофизической подготовки юных гимнастов” освещено состояние разработки проблемы в научно-методической литературе. Способности личности составляют сложную систему свойств, которые имеют

иерархическую структуру, находятся в постоянном развитии и обусловлены наследственными факторами, влиянием среды, обучением и спортивной деятельностью.

Во втором разделе “Методика и организация исследования психофизической подготовленности юных гимнастов” описано методiku экспериментальной части работы, обосновывается система взаимодополняющих методов исследования, адекватных объекту, предмету, цели и задачам исследования. Разработанная методика позволила с достаточной точностью зафиксировать релевантные к заданиям исследования показатели, достигнуть цели работы, обеспечить необходимую достоверность результатов и выводов диссертации.

В третьем разделе “Характеристика психофизической подготовленности юных гимнастов на этапе предварительного отбора” приведены результаты обследования 420 младших школьников общеобразовательных школ городов Донецкой и Харьковской областей – кандидатов в группы начальной подготовки по спортивной гимнастике.

В четвертом разделе “Экспериментальное обоснование методики развития психофизических качеств юных гимнастов на этапе начальной подготовки” изложены методики развития психофизических качеств юных гимнастов. Согласно заданиям исследования разработана и внедрена программа и методика специализированного психофизического тренинга юных гимнастов на основе объединения рациональных и суггестивных влияний на личность.

В пятом разделе “Анализ и обобщение результатов исследования психофизической подготовки юных гимнастов” приведены и проанализированы результаты формирующего эксперимента в группах начальной подготовки гимнастов.

Важным для практики учебно-тренировочного процесса является то, что в диссертации разработана эффективная методика отбора юных гимнастов на основе антропометрических и физиологических показателей, показателей физического развития, личностных свойств и двигательной подготовленности; разработана система текущего контроля за различными сторонами подготовленности юных гимнастов; разработана комплексная оценка спортивной пригодности, позволяющая прогнозировать успешность технического совершенствования юных спортсменов; предложена программа специализированного психофизического тренинга для юных гимнастов.

Ключевые слова: спортивная гимнастика, юные гимнасты, психофизическая подготовка, психофизическая подготовленность, первичный отбор, критерии отбора, диагностика юных гимнастов, психофизический тренинг.

Bortschov S.M. Psychophysical training of junior gymnasts. - Manuscript.

The research, which lies in the perfection and substantiation of the content and structure of the system of testing of the psycho-physical reading of the young gymnasts at the stage of their primary preparation, the perfection of the methods of the psycho-motor testing of the young gymnasts with the aim of discovering their physical readiness, the perfection of the methods of the general physical perfection of the young gymnasts, the working out of the programme and technique of the specialized psycho-physical training of the young gymnasts has been carried out in the given thesis.

The aim of research is the upgrading of the efficiency of the psycho-physical readiness of the young gymnasts at the stage of the primary sporting preparation.

The object of research is the system of the physical preparation of the young gymnasts.

The subject of research is the psycho-physical preparation of the young gymnasts at the stage of the primary sporting preparation

Key words: sports gymnastics, junior gymnasts, psycho-physical preparation, psycho-physical readiness, primary selection, criteria of selection, diagnostics of the junior gymnasts, psycho-physical training.

2. Боровська Ольга Василівна.

Співвідношення національних та інтернаціональних термінів у галузі фізичної культури та спорту: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 235 с.

Робота виконана у Львівському державному інституті фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.

Науковий керівник – *д. філол. н. професор Денисенко С.Н.*

Офіційні опоненти – *д. пед. н. професор Шиян Б.М.; к. і. н., доцент Якимович Б.З.*

Провідна установа – *Харківська державна академія фізичної культури.*

Боровська О.В. Співвідношення національних та інтернаціональних термінів у галузі фізичної культури та спорту. – Рукопис.

Дисертація присвячена проблемі формування термінологічної системи галузі фізичної культури та спорту, визначення співвідношення національних та інтернаціональних термінів у спортивній термінології. Проаналізовано шляхи поповнення термінологічної системи галузі з власних, автентичних джерел та за рахунок іншомовних запозичень. Співвідношення національних та інтернаціональних термінів в українській термінології галузі фізичної культури та спорту становить відповідно 30% (національні, автентичні) до 70% (інтернаціональні, запозичені). Окреслено подальші тенденції та перспективи розвитку, стандартизації та уніфікації української термінології галузі фізичної культури та спорту.

Метою дослідження було визначити співвідношення національних та інтернаціональних термінів в українській термінології галузі фізичної культури та спорту, описати сучасний стан термінологічної системи галузі та окреслити шляхи та перспективи її поповнення та збагачення. Об'єкт дослідження – українська термінологія галузі фізичної культури та спорту. Предмет дослідження – національний та інтернаціональний аспекти в українській термінології галузі фізичної культури та спорту. Наукова новизна одержаних результатів: вперше зроблено комплексний науковий аналіз процесу розвитку та формування української термінології галузі фізичної культури та спорту, визначено основні екстра- та інтралінгвістичні чинники впливу на терміносистему; проаналізовано автентичні та інтернаціональні шляхи творення спортивних термінів; визначено співвідношення національних та інтернаціональних термінів у галузі фізичної культури та спорту.

Ключові слова: галузь фізичної культури та спорту, галузева термінологічна система, термінологічна система галузі фізичної культури та спорту, національні терміни, інтернаціональні терміни, стандартизація.

Боровская О.В. Соотношение национальных и интернациональных терминов в украинской терминологии отрасли физической культуры и спорта. – Рукопись.

Диссертация посвящена проблеме формирования терминологической системы отрасли физической культуры и спорта, определению соотношения национальных и интернациональных терминов в спортивной терминологии. Проанализированы пути пополнения терминологической системы отрасли из аутентичных источников и за счет иноязычных элементов. Соотношение национальных и интернациональных терминов в украинской терминологии отрасли физической культуры и спорта составляет 30% (национальные, аутентичные) к 70% (интернациональные, иноязычные). Определены тенденции и перспективы развития, стандартизации и унификации украинской терминологии отрасли физической культуры и спорта.

Ключевые слова: отрасль физического воспитания и спорта, отраслевая терминологическая система, терминологическая система отрасли физического воспитания и спорта, национальные термины, интернациональные термины, стандартизация.

Borovs'ka O.V. The correlation of national and international terms in Ukrainian terminology of physical culture and sport field. – Manuscript.

The thesis for candidate degree in physical education and sport searching in specialty 24.00.02 – Physical culture, physical education of different population groups. – L'viv State Institute of physical Culture, L'viv, 2003.

The thesis is devoted to the problem of Ukrainian terminology of physical culture and sport field development; determination of national and international terms correlation in sport terminology. The importance of the work lies in the modern Ukrainian terminology of physical culture and sport field research. It has been analyzed the ways of the field terminological system enrichment from original and international sources. It reveals the mechanisms of the Ukrainian terminological building in the sport terminology, making possible to shape rather objective approach to optimization and standardization of this terminological system and promotes optimal building up of the Ukrainian sporting terminology, taking into consideration the experience of the target language.

The correlation between terms with Ukrainian and foreign origin is accordingly 30% (national) to 70% (international). It has been determined the further tendencies and prospects of Ukrainian terminology of physical culture and sport field development, standardization and normalization.

The aim of the research is to determine the correlation between terms with Ukrainian and international origin, to analyze the present state of terminological system and to describe the ways of its enrichment.

The tasks of the research:

- To analyze the process of development and forming of Ukrainian terminology of physical culture and sport field.
- To analyze the ways of the field terminological system enrichment from original and international sources.
- To determine the correlation between terms with Ukrainian and international origin.
- To define the further tendencies and prospects of Ukrainian terminology of physical culture and sport field development, standardization and unification.

The object of the research is Ukrainian terminology of physical culture and sport field. The subject of the research is national and international aspects in Ukrainian terminology of physical culture and sport field.

Various methods have been used in the research: the main one has been analyzes of scientific literature sources, analytical-descriptive method, comparative, method, systematical approach.

Scientific novelty of the results:

- It has been fulfilled for the first time the complex scientific analyze of the process of development and forming of Ukrainian terminology of physical culture and sport field.
- It has been determined main extra- and intralinguistic factors which influenced the terminological system.
- It has been determined the correlation between terms with Ukrainian and international origin.
- It has been defined the further tendencies and prospects of Ukrainian terminology of physical culture and sport field development, standardization and unification.

The results of the research can be used in the lectures devoted to practical sport terminology problems, in the theory and practice of lexicography, in the process of normalization and standardization of Ukrainian terminology of physical culture and sport field. The realized value of the thesis is compiling of the Explanatory dictionary of physical culture and sport field terms

and terms combinations (about 1000 terminological units). It can be used as a means of terminological standardization.

Key words: physical culture and sport field, field terminological system, terminological system of physical culture and sport field, national terms, international terms, standardization.

3. Віндюк Ольга Валеріївна.

Організаційно-методичні основи фізичного виховання дітей 5-7 років у спортивно-оздоровчих установах США: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 218 с.

Дисертацію виконано у Гуманітарному університеті "Запорізький інститут державного та муніципального управління" Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – *Сущенко А.В., к. пед. н., доцент*

Офіційні опоненти – *Сергієнко Л.П., д. пед. н., проф.; Лабскір В.М., к. пед. н., проф.*

Провідна установа – *Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова Міністерство освіти і науки України.*

Віндюк О.В. Організаційно-методичні основи фізичного виховання дітей 5-7 років у спортивно-оздоровчих установах США. – Рукопис.

Дисертаційна робота присвячена дослідженню організаційно-методичних основ фізичного виховання дітей 5-7 років у спортивно-оздоровчих установах США.

У роботі теоретично й експериментально узагальнений досвід фізичного виховання американських дітей 5-7 років. Організаційними основами, якого є участь державних і суспільних структур в організації рухової активності, як основного фактора зміцнення і збереження здоров'я, підвищення національного престижу, поліпшення міжнародних відносин.

Американські фахівці розглядають біологічну потребу дітей у рухах, як складову частину задоволення естетичних, фізичних, емоційних і інших потреб.

Основні вимоги до методики фізичного виховання дітей 5-7 років полягають у творчому розвитку можливостей дитини самовиражатися. Похвала і позитивна оцінка використовуються, як стимул всебічного розвитку дітей, формування соціальної компетенції в умовах ринкової економіки.

Застосування різноманітних ігор є основним прийомом розвитку творчої ініціативи дітей 5-7 років. Гра розглядається, як засіб соціального, пізнавального, емоційного і фізичного розвитку дитини. У США діє система педагогізації батьків, що включає 16 регіональних програм. Кожна програма багата рекомендаціями з організації морального, фізичного, інтелектуального виховання дитини в родині.

У добре обладнаних спортивних залах спортивно-оздоровчих установ США лише 18,7% працівників СОУ Менло-Парк мають вищу фахову освіту. У частці СОУ, Пенінсула Гімнастікс, заснованому вихідцями з України, 56,3% мають вищу освіту за фахом, яку майже усі (66,6% та 91,6%) здобули в республіках колишнього СРСР.

Педагогічний аналіз занять показав, що тренери СДЮСШОР (Україна) провели 85% занять на «відмінно», Менло-Парк (США) – 11,2%, Пенінсула Гімнастікс (США) – 75%. Як правило, на «відмінно» оцінюються заняття, що проводять фахівці, що одержали вище утворення в країнах СНД.

Ключові слова: діти 5-7 років, методика, організація, спортивно-оздоровчі установи, США, фізичне виховання.

Віндюк О.В. Организационно-методические основы физического воспитания детей 5-7 лет в спортивно-оздоровительных учреждениях США. – Рукопись.

Диссертационная работа посвящена исследованию организационно-методических основ физического воспитания детей 5-7 лет в спортивно-оздоровительных учреждениях США.

В работе теоретически и экспериментально обобщен опыт физического воспитания американских детей 5-7 лет.

За последние десятилетия в Америке накоплен интересный и полезный опыт физического воспитания подрастающего поколения в различных спортивных учреждениях, который, направлен на повышение двигательной активности детей, уровня их физического развития и укрепления здоровья.

Структура спортивно-оздоровительных учреждений США разнотипна и многообразна. В нашем исследовании рассматриваются как государственные, так и частные типы внешкольных учреждений с различными программами и целями, решающими задачи разностороннего физического воспитания детей, которому в Америке уделяется большое внимание.

Поддержка физической культуры в США определяется мотивами правительства, которые характеризуются следующими функциями: поддержание здоровья нации, защита Отечества, укрепление национального престижа, улучшение международных отношений и т.д.

Широко пропагандируемая значимость занятий физической культурой для национального престижа формирует у населения потребность в физическом воспитании для удовлетворения чувства национальной гордости, самоутверждения и самодостаточности.

Физическое воспитание детей 5-7 лет осуществляется как в условиях работы элементарной школы, так и в спортивных внешкольных учреждениях. Совместное решение единых задач способствует укреплению здоровья, развитию творческой инициативы детей.

Отечественные и американские учёные отмечают, что двигательная активность является потребностью ребенка, а направленность ее зависит от мотивации. Поэтому задача педагогических воздействий на занятиях физкультурой не только реализовать потребность в двигательной деятельности детей, но и формировать осознанно-активное отношение к занятию, своему телу, формам своего поведения и отношения ко взрослым и сверстникам.

Краткий анализ программ образования США позволяет утверждать, что физическое воспитание рассматривается как основная составляющая часть формирования здорового образа жизни. В их реализации принимают участие государственные и многочисленные общественные организации. Основная деятельность спортивно-оздоровительных учреждений США характеризуется ярко выраженной оздоровительной направленностью, основной принцип которой направлен на то, чтобы первые занятия принесли занимающимся успех. Государственные и частные спортивно-оздоровительные учреждения США не имеют существенных различий.

Сравнительный анализ профессиональной компетенции работников физкультурных учреждений Украины и США показал, что кадры физического воспитания США недостаточно профессионально компетентны.

Высшее физкультурное образование имеют 100% учителей и тренеров в исследованных учреждениях Украины. В спортивно-оздоровительных учреждениях США - 41,3%, из них 85% получили высшее образование в странах СНГ, высшее образование не по специальности имеют 12% работников спортивно-оздоровительных учреждений, закончили колледж 10% тренеров, другие (36%), это учащиеся колледжа, старшекласники (20,6%) и те, кто закончил курсы (8,6%).

Педагогический анализ занятий показал, что тренеры СДЮШОР (Украина) провели 85% занятий на «отлично», Менло Парк (США) – 11,2%, Пенинсула Гимнастикс (США) – 75%. Как правило, на «отлично» оцениваются занятия, которые проводят специалисты, получившие высшее образование в странах СНГ. Оценку «удовлетворительно» за проводимые занятия получили 22,2% тренеров спортивно-оздоровительных учреждениях Менло Парка и 8% - Пенинсула Гимнастикс.

В США создана целая система педагогизации родителей, которая богата рекомендациями по организации физического, интеллектуального и морального развития и воспитания ребенка в семье, ее социализации.

Смыслом всех проектов и программ является педагогическое просвещение родителей, под которым на первых этапах подразумевали обучение тому, как воспитывать ребёнка.

Американские родители более активны и заинтересованы в физическом воспитании своих детей, доказательством этому служит желание у 45,1% родителей помочь школе в организации физкультурно-оздоровительной работы, а также большее количество предложений по совершенствованию физического воспитания детей. Украинские родители лишь в 8,5% случаев показали подобный интерес.

Основные результаты работы нашли практическое применение в учебно-воспитательном процессе дошкольных учреждений, СДЮШОР, Гуманитарного университета «Запорожский институт государственного и муниципального управления» и Запорожском областном институте последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: дети 5-7 лет, методика, организация, спортивно-оздоровительные учреждения, США, физическое воспитание.

Vindyuk O.W. The organisation-methodical bases of physical training of 5–7 years old children in sport-health institutions in USA.–The manuscript.

The degree dissertation on competition of the post-graduate of sciences on physical training and sports on a speciality 24.00.02 – Physical training, physical education of different groups of the population – Lviv State Institute of Physical Training, Lviv, 2003.

The Dissertation is devoted to research of the organisation-methodical bases of physical training of 5–7 years children physical training in sport institutions of USA.

In the work theoretically and experimentally physical training of American children of 5–7 years is generalised.

The organisational bases of 5–7 year children physical training are the state and public structures participation, in the organisations of motion activity, as a major factor of strengthening and health maintenance, increase of national prestige, improvement of international relations.

The American experts consider the children's biological necessity for motion, as a part of satisfaction of their aesthetic, physical, emotional and other need.

Main requirements to a technique of physical training for children of 5–7 years consist of creative development of capabilities of the child to express oneself. The praise and a positive remarks are used, as a stimulus for all-round development of children, formation of the social competence in the conditions of market economy. In the given age application of a competitive method is not recommended. The American parents, as against Ukrainian, are more interested and active in physical training of 5–7-year children. In USA the system of parents teaching contents 16 regional programs, which teach parents democratic methods of education. Each program is rich in recommendations for organisation of the child moral, physical, intellectual education in family.

In well-equipped sporting halls of sports institutions in USA the level of the professional competence of teachers does not meet the requirements. So in state sport-health institutions (SHI) the Menlo Park only 18,7% of workers have the high special education, where mainly Americans

work. In private SHI Peninsula Gymnastics, founded by the natives of Ukraine, 56,3% have higher education on the speciality. Close 60% of trainers of these SHI have received higher education in the countries of the CIS.

The pedagogical analysis of the classes has shown, that the trainers of Special Children Sport School of Olympic Reserves (Ukraine) have conducted 85% of their classes with an excellent mark, the Menlo Park (USA) – 11,2%, Peninsula Gymnastics (USA) – 75%.

As a rule, only the classes delivered by the experts who have received the high education in the countries of the CIS were estimated with excellent marks.

Key words: children of 5-7 years, methodology, organisation, sports and health improving institutions, the USA, physical education.

4. Гасюк Ігор Леонідович.

Програмування оздоровчої спрямованості уроків фізичної культури дівчат 11-14 років різних соматотипів: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 254 с.

Роботу виконано у Кам'янець-Подільському державному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – Єдинак Г.А., к. пед. н., доцент.

Офіційні опоненти – Шиян Б.М., д. пед. н., проф.; Язловецький В.С., к. пед. н., проф.

Провідна установа – Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова Міністерства освіти і науки України.

Гасюк І.Л. Програмування оздоровчої спрямованості уроків фізичної культури для дівчат 11-14 років різних соматотипів. – Рукопис.

Дисертація присвячена актуальній проблемі галузі – покращенню фізичного стану учнівства засобами фізичної культури в системі шкільного фізичного виховання. Метою дослідження було експериментальне обґрунтування ефективності соматотипологічного підходу до програмування змісту уроків фізичної культури з оздоровчою спрямованістю для дівчат 11-14 років. Об'єктом дослідження є оздоровча спрямованість змісту фізичного виховання дівчат-підлітків. Предмет дослідження – педагогічні передумови програмування оздоровчорозвивального змісту уроків фізичної культури та їх результативності в дівчат-підлітків.

За допомогою лонгітюдного методу дослідження у період від 11 до 14 років були виявлені типологічні особливості розвитку головних компонентів моторики, морфологічних показників та їх динаміки, а також величини значень кожного з п'яти показників фізичного здоров'я, темпів статевого дозрівання в одних і тих самих дівчат – представниць різних соматотипів. В усіх віково-соматичних групах установлені типологічні особливості внеску кожного показника в загальну оцінку фізичного здоров'я відповідно до схеми експрес-оцінки Г.Л. Апанасенко. Виявлені віково-типологічні фізичні здібності, які характеризуються надійним позитивним кореляційним зв'язком з показниками оцінки фізичного здоров'я учениць.

На підставі отриманих даних були розроблені оціночні таблиці розвитку кісткового, м'язового і жирового компонентів складу тіла дівчат 11-14 років, запропонований зміст педагогічного впливу на фізичний стан учениць 5-х і 8-х класів у системі урочної форми занять, який передбачає пріоритетну реалізацію віково-типологічних фізичних здібностей в обсязі, необхідному для отримання термінового і кумулятивного тренувального ефекту і максимальні пульсові значення, що забезпечують досягнення оздоровчого ефекту. Розроблені індивідуально-типологічні нормативи оцінки фізичних можливостей дівчат усіх чотирьох соматотипів з використанням 12-бальної шкали оцінювання успішності. Розроблені нормативи ґрунтуються на урахуванні вихідних показників учениць та

висновку, що систематичне використання експериментальної методики двічі на тиждень забезпечує досягнення результату на достатньому рівні (не менше 7-8 балів); вищі показники фізичної підготовленості передбачають додаткові (не менше одного разу на тиждень) заняття фізичними вправами.

Ключові слова: фізичний стан, програмування змісту педагогічного впливу, типологічний підхід, соматичний тип конституції, віково-типологічні фізичні здібності, морфологічні показники, оцінювання результативності, урочна форма занять, показники фізичного здоров'я, дівчата 11-14 років.

Гасюк И.Л. Программирование оздоровительной направленности уроков физической культуры для девочек 11-14 лет разных соматотипов. – Рукопись.

Диссертация посвящена актуальной проблеме физического воспитания – улучшению физического состояния учащихся общеобразовательных школ средствами физической культуры. Целью исследования была экспериментальная проверка эффективности соматотипологического подхода к программированию содержания уроков физической культуры с оздоровительной направленностью для девочек 11-14 лет. Объект исследования – оздоровительная направленность содержания физического воспитания девочек-подростков. Предмет исследования – педагогические предпосылки программирования оздоровительно-развивающего содержания уроков физической культуры и их результативности у девочек-подростков.

В первом разделе „Проблема предпосылок программирования физкультурно-оздоровительных занятий школьников-подростков” обосновано концепцию исследования: обобщено практический опыт и научные работы ведущих учёных области по проблемам биологических и педагогических закономерностей индивидуализации процесса физического воспитания, как основы для программирования содержания уроков физкультуры с оздоровительной направленностью; освещены современные теоретические подходы к реализации принципа индивидуализации при оценивании результатов физической подготовки учащейся молодежи.

Во втором разделе „Методы и организация исследования” обосновывается система взаимодействующих методов исследования, адекватных объекту, предмету, цели и задачам исследования.

В третьем разделе „Лонгитудинальное исследование составляющих физического состояния 11-14-летних девочек разных соматотипов” с использованием лонгитудинального метода исследований были установлены типологические особенности развития основных компонентов моторики, морфологических показателей, а также их динамики; кроме того, были установлены величины каждого из пяти показателей физического здоровья, темпы полового созревания одних и тех же девочек, представительниц различных соматотипов. Во всех возрастно-соматических группах установлены типологические особенности вклада каждого из пяти показателей (согласно схеме экспресс-оценки Г.Л. Апанасенко) в общую оценку физического здоровья. Анализ взаимосвязей между показателями здоровья и моторики с учетом динамики показателей последних позволил выявить физические способности, характеризующиеся надёжными положительными корреляционными связями с теми составляющими физического здоровья, которые обладают наибольшей дисперсией в общей структуре оценки состояния здоровья. Последующий анализ указанных данных с учетом возрастной динамики позволил окончательно определить группы способностей, которые в наибольшей мере отвечают вышеуказанным характеристикам. Они получили название возрастно-типологических физических способностей. Также, на основе полученных морфофункциональных характеристик, были разработаны таблицы оценки степени развития костного, мышечного и жирового компонентов тела девочек 11-14 лет.

В четвёртом разделе „Теоретическое обоснование и проверка эффективности влияния экспериментальной методики на состояние моторики и физического здоровья девочек разных соматотипов 5-х и 8-х классов” предложено содержание педагогического воздействия на физическое состояние учениц 5-х и 8-х классов в системе урочной формы занятий. Такое воздействие предусматривало приоритетное развитие возрастнотипологических физических способностей в объеме, необходимом для получения срочного и кумулятивного тренировочного эффектов, а также пульсовые значения, обеспечивающие достижение оздоровительного эффекта. Полученные результаты составили основу для разработки индивидуально-типологических нормативов оценки физических возможностей девочек всех четырех соматотипов с использованием 12-балльной шкалы оценивания. Предложенные нормативы основаны на учете исходных показателей учениц и выводе, что регулярное применение экспериментальной методики дважды в неделю обеспечивает достижение индивидуального результата на достаточном уровне (не менее 7-8 баллов); более высокие показатели физической подготовленности предполагают дополнительные (не менее одного в неделю) занятия физическими упражнениями.

В пятом разделе „Анализ и обобщение результатов исследования” обговариваются результаты исследования с позиций уже имеющихся данных специальной литературы по изучаемой проблеме.

В разделе „Практические рекомендации” раскрыты главные методические положения, составляющие основу программирования оздоровительной направленности уроков физической культуры для девочек 11-14 лет, представительниц разных соматотипов.

В диссертационной работе определены пути дальнейших перспективных научных исследований, связанных с экспериментальным обоснованием эффективности методических подходов к программированию оздоровительной направленности уроков физической культуры для учеников общеобразовательных школ; разработкой индивидуальных нормативов оценки физической подготовленности школьников других гендерных групп.

Ключевые слова: физическое состояние, программирование содержания педагогического воздействия, типологический подход, соматический тип конституции, возрастнотипологические физические способности, морфологические показатели, оценивание результативности, урочная форма занятий, показатели физического здоровья, девочки 11-14 лет.

Hasiuk Igor. Programming of an improving orientation of physical culture lessons of the girls 11-14 years of different somatic types. – Manuscript.

It is suggested a new typological approach which is based on using somatic type. Somatic type is one of the main genetic markers of general constitution of the man. With the help of longitude method of research in quantity of development typological peculiarities such as motor, parameters of physical health, morphofunctional parameters were revealed. On the received data the estimated tables of a degree of development bones, muscular, fatty components of a body of the girls 11-14 years were worked out. On the basis of the analysis of interrelations between separate components motor and parameters of physical health "age-typological" physical abilities are revealed. They are characterized by reliable correlation with functional parameters included in structure of a general estimation of physical health on a technique G.Apanasenko. The developed technique of improvement of a physical condition and physical preparation of the schoolgirls 11-14 years is based on priority pedagogical influence on "age-typological" physical abilities. To the offered experimental technique the individual estimations of physical preparation of the girls of typological norms of 5-8 forms of all four somatic types of the constitution are worked out.

Key words: individualization, somatic type of the constitution, physical health, age-typological physical abilities, programming, girls 11-14 years old.

5. Демчук Світлана Петрівна.

Зміст фізичного виховання у соціальній інтеграції та реабілітації школярів 15-16 років з церебральним паралічем: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 310 с.

Роботу виконано в Рівненському державному гуманітарному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Рівне

Науковий керівник – *Куц О.С., д. пед. н., професор.*

Офіційні опоненти – *Вісковатова Т.П., д. психол. н.; Бородін Ю.А., к. пед. н., доц.*

Провідна установа – *Прикарпатський університет імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України.*

Демчук Світлана Петрівна. Зміст фізичного виховання в соціальній інтеграції та реабілітації школярів 15-16 років із церебральним паралічем. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Львівський державний інститут фізичної культури, Львів, 2003 р.

Дисертацію присвячено проблемі соціальної інтеграції та реабілітації школярів 15-16 років із церебральним паралічем засобами фізичного виховання. У роботі визначено основні показники морфофункціонального стану, охарактеризовано рівень фізичного та психологічного розвитку школярів 15-16 років із церебральним паралічем.

Результати досліджень свідчать про те, що вирішення проблеми соціальної інтеграції та реабілітації не може бути забезпечене лише медичними засобами. Обґрунтовано можливості здійснення оздоровчого та соціально-педагогічного впливу засобами фізичного виховання на психофізичний стан школярів із церебральним паралічем.

Експериментально доведено: розроблена методика, яка ґрунтується на комплексному підході із застосуванням традиційних та нетрадиційних засобів фізичного виховання, є ефективною і може бути використана в роботі реабілітаційних закладів.

Ключові слова: засоби фізичного виховання, соціальна інтеграція, фізична реабілітація, неповносправні, школярі 15-16 років, церебральний параліч, комплексний підхід.

Демчук Светлана Петровна. Содержание физического воспитания в социальной интеграции и реабилитации школьников 15-16 лет с церебральным параличом. – Рукопись.

Диссертация посвящена проблеме социальной интеграции и реабилитации школьников 15-16 лет с церебральным параличом средствами физического воспитания.

Цель исследования – разработать научно обоснованную комплексную программу социальной интеграции и реабилитации школьников с церебральным параличом традиционными и нетрадиционными средствами физического воспитания и проверить в экспериментальных условиях ее эффективность.

Объект исследования – физическая реабилитация школьников 15-16 лет с церебральным параличом.

Предмет исследования – содержание физического воспитания в социальной интеграции и реабилитации школьников 15-16 лет с церебральным параличом.

Научная новизна исследования: впервые разработана комплексная программа социальной интеграции и реабилитации школьников 15-16 лет с церебральным параличом средствами физического воспитания; обоснована возможность эффективного использования средств физического воспитания в системе комплексного применения реабилитационных мероприятий для оздоровления школьников 15-16 лет с церебральным параличом и осуществления социально-педагогического влияния на них; выявлены эффективные методы и тесты, которые позволяют определить степень влияния

разработанной программы на физическое и психическое состояние инвалидов, а также установить ее оздоровительный, реабилитационный и интеграционный эффект.

Практическое значение работы заключается в разработке комплексной программы социальной интеграции и реабилитации школьников 15-16 лет с церебральным параличом. Авторская программа может быть внедрена в стационарах специализированных реабилитационных центров, санаториях для детей-инвалидов. Материалы исследований могут быть использованы в процессе подготовки специалистов по физической реабилитации при преподавании дисциплин “Педагогика”, “Теория и методика физического воспитания” и “Физическая реабилитация”.

Анализ специальной литературы позволил установить необходимость применения эффективных программ в лечебных и социально-педагогических целях; изучить влияние дозированных физических нагрузок на физическое и психическое состояние инвалидов с использованием таких методов, которые позволят получить достоверную информацию о реальных результатах этого влияния; выявил необходимость решения вопроса о путях закрепления достигнутых положительных изменений в реабилитации школьников с церебральным параличом на основе использования методики дозированных физических нагрузок.

В работе определены основные показатели морфофункционального и психического состояния школьников 15-16 лет с церебральным параличом, охарактеризован уровень их физического развития, умственной и физической работоспособности.

Разработанная на основе комплексного подхода авторская программа социальной интеграции и реабилитации школьников 15-16 лет с церебральным параличом позволила существенно улучшить физическое состояние исследуемого контингента, способствуя интеграции детей-инвалидов в социуме.

Ключевые слова: средства физического воспитания, социальная интеграция, реабилитация, дети-инвалиды с церебральным параличом, комплексная программа, функциональное и психологическое состояние.

Demchuk Sveitlana Petrivna. The Contents of Physical Training in Social Integration and Rehabilitation of Schoolboys 15-16 Years Old with Cerebral Palsy. Manuscript.

The Thesis is devoted to the problem of social integration and rehabilitation of schoolboys 15-16 years old with cerebral palsy by means of physical training. Particularities of the morphofunctional condition, physical and psychological development of schoolboys 15-16 years old with cerebral palsy are determined in the scientific work.

The aim of research is to work out scientifically grounded complex program of social integration and rehabilitation of schoolboys with cerebral palsy by traditional and untraditional means of physical training and to verify its effectiveness in experimental conditions.

The object of research is: physical rehabilitation of schoolboys 15-16 years old with cerebral palsy. The results of the investigations indicate that solving the problem of social integration and rehabilitation of schoolboys with cerebral palsy can't be achieved by only medical means.

Possibilities of sanitation and social – pedagogical influence of means of physical training on psychophysical state of schoolboys with cerebral palsy are motivated.

Key words: means of physical training, social integration and rehabilitation, schoolchildren with cerebral palsy, cerebral palsy, psychological factors, complex approach.

6. Дідик Тетяна Миколаївна.

Побудова тренувального процесу в паверліфтингу (силовому триборстві) в підготовчому періоді: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.01. – Львів, 2003. – 214 с.

Роботу виконано у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – Козлова К.П., к. пед. н., професор.

Офіційні опоненти – Арзютов Г.М., д.пед.н., проф.; Мартин В.Д., к. пед. н. доц.

Провідна установа – Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди Міністерства освіти і науки України.

Дідик Т.М. Побудова тренувального процесу в паверліфтингу (силовому триборстві) у підготовчому періоді. – Рукопис.

У дисертації здійснено дослідження раціональної побудови тренувального процесу в паверліфтингу в підготовчому періоді.

Мета дослідження – теоретичне і експериментальне обґрунтування методики побудови тренувального процесу в підготовчому періоді. Об'єкт дослідження – спортивне тренування у паверліфтингу. Предмет дослідження – методика побудови тренувального процесу в паверліфтингу у підготовчому періоді.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше розроблено і експериментально обґрунтовано програму побудови тренувального процесу у паверліфтингу в підготовчому періоді; вперше показані відмінності у фізичному розвитку, психомоториці, фізичній підготовленості спортсменів паверліфтерів різної кваліфікації; отримали подальший розвиток питання структури і змісту тренувальної діяльності в силових видах спорту, спеціальної фізичної та психомоторної підготовки спортсменів паверліфтерів.

Ключові слова: спортивне тренування, силове триборство, побудова тренувального процесу, структура, кваліфікація, психомоторна підготовка, методика, підготовчий період.

Дидик Т.Н. Построение тренировочного процесса в пауэрлифтинге в подготовительном периоде. – Рукопись.

В диссертации осуществлено исследование рационального построения тренировочного процесса в пауэрлифтинге в подготовительном периоде.

Цель исследования – теоретическое и экспериментальное обоснование методики построения тренировочного процесса в пауэрлифтинге в подготовительном периоде.

Объект исследования – спортивная тренировка в пауэрлифтинге. Предмет исследования – методика построения тренировочного процесса в пауэрлифтинге в подготовительном периоде.

Научная новизна полученных результатов состоит в том, что впервые разработана и экспериментально обоснована методика построения тренировочного процесса в пауэрлифтинге в подготовительном периоде; впервые показаны отличия в физическом развитии, психомоторике, физической подготовленности спортсменов-пауэрлифтеров различной квалификации; получили дальнейшее развитие вопросы структуры и содержания тренировочной деятельности в силовых видах спорта; специальная физическая и психомоторная подготовки спортсменов-пауэрлифтеров.

В первом разделе сделан литературный обзор по проблеме “Основы построения подготовки спортсменов в силовых видах спорта в подготовительном периоде”, в частности вопросы “Основные направления в методике силовой тренировки”, “Структура и содержание подготовительного периода в силовых видах спорта”, “Морфофункциональные факторы, обуславливающие проявление мышечной силы”.

В третьем разделе “Динамика показателей физического состояния пауэрлифтеров” дана характеристика показателей физического развития, физической подготовленности и психофизиологических особенностей пауэрлифтеров различной спортивной

кваліфікації; досліджено латентне час напруження і розслаблення м'язів пауэрліфтерів після силової навантаження.

В четвертій главі "Побудова тренувального процесу в пауэрліфтингу в підготовчому періоді" експериментально обґрунтована авторська методика побудови тренувального процесу в пауэрліфтингу в підготовчому періоді.

Практичне значення отриманих результатів складає в розробці методики побудови тренувального процесу в пауэрліфтингу в підготовчому періоді. Методика була введена в навчально-тренувальний процес в секції по пауэрліфтингу, які функціонують на базі ДЮСШ "Колос" г. Вінниця. Крім того, методика побудови тренувального процесу в пауэрліфтингу знайшла широке застосування в навчально-тренувальному процесі студентів Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського, Львівського державного інституту фізичної культури, про що свідчать акти впровадження.

Отримані дані дозволять тренерам ефективно керувати навчально-тренувальним процесом, що дасть можливість досягти в кінцевому підсумку високого результату на змаганнях.

Ключові слова: спортивна тренування, пауэрліфтинг, побудова спортивної тренування, структура, кваліфікація, психомоторна тренування, методика, підготовчий період.

Didyk T.N. Construction of training process in powerlifting in the preparatory season. - Manuscript.

In a thesis the research of rational construction of training process in powerlifting in the preparatory season(term) is carried out.

The purpose of research - idealized and experimental substantiation of a technique of construction of training process in powerlifting in the preparatory season. Object of research - sporting training in powerlifting. An object of research - technique of construction of training process in powerlifting in the preparatory season.

The scientific novelty taking of outcomes is: that for the first time is designed and experimentally technique of construction of training process in powerlifting in the preparatory season(term) is justified; differences in physical development, psychomotor system, physical education of the sportsmen powerliving of different proficiency for the first time are retined; have received further development problems of frame and contents of training activity in power kinds(views) of sports; special physical and psychomotor opening-up of the sportsmen powerliving.

Key words: sporting training, powerlifting, construction sports of training, frame, proficiency, technique the preparatory season.

7. Домашенко Анатолій Васильович.

Організаційно-педагогічні засади системи фізичного виховання студентської молоді України: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 346 с.

Робота виконана в Київському національному університеті будівництва і архітектури Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник - Раєвський Р.Т., к. пед. н., професор.

Офіційні опоненти – Вільчковський Е.С., д.пед.н. проф.; Краснов В.П., к.пед.н., проф.

Провідна установа – Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди Міністерства освіти і науки України.

Домашенко А.В. Організаційно-педагогічні засади системи фізичного виховання студентської молоді України. – Рукопис.

Дисертація присвячена актуальній педагогічній проблемі – фізичному вихованню студентів ВНЗ. В роботі, на підставі використання сучасних дослідницьких методів, виявлено об'єктивні соціально-економічні, наукові передумови та умови здійснення фізичного виховання студентської молоді в Україні, встановлено соціальне замовлення на нього з боку суспільства, держави та виробництва. Вперше системно представлено та експериментально обгрунтовано зміст, організаційно-педагогічні основи і методику його оптимальної прогностичної динамічної моделі. Запропоновано численні педагогічні новачі, які спрямовано на підвищення ефективності цього процесу, що знайшли широке застосування на практиці.

Ключові слова: студенти, фізичне виховання, система, прогностичне моделювання.

Домашенко А.В. Организационно-педагогические основы системы физического воспитания студенческой молодежи Украины. – Рукопись.

Дисертація посвящена актуальной педагогической проблеме – оптимизации физического воспитания студентов вузов.

В работе на основе использования современных исследовательских методов выявлены объективные социально-экономические, научные предпосылки, отечественный и зарубежный опыт и условия осуществления физического воспитания студенческой молодежи в Украине.

Установлено, что физическое воспитание является целесообразным и эффективным способом всестороннего развития личности выпускников вузов, обеспечения их физической готовности к активной жизнедеятельности и профессиональному труду. На него имеется долговременный социальный заказ со стороны общества, государства и производства. Вместе с тем, в настоящее время оно не реализует в полной мере свои возможности из-за системных недоработок и в связи с этим нуждается в основательном реформировании с учетом социально-экономических реалий и перспектив дальнейшего развития общества.

С помощью опроса репрезентативной группы руководителей трудовых и творческих коллективов, высококвалифицированных специалистов физического воспитания и студентов гуманитарных, технических вузов и вузов, готовящих специалистов творческих и экспериментальных профессий, анализа передового опыта впервые определены общие контуры и конкретное содержание оптимальной прогностической модели системы физического воспитания студенческой молодежи настоящего, ближайшего и отдаленного будущего. Установлено, что внедрение этой модели в практику предусматривает формирование, представление и реализацию ее в пяти взаимосвязанных планах: макро-скопическом, иерархическом, функциональном, микроскопическом и процессуальном.

По полученным данным деятельностьную организационно-педагогическую основу разработанной модели эффективного физического воспитания студенчества составляют: теоретическая, методическая и практическая подготовка, осуществляемая на обязательных и факультативных учебных и самостоятельных внеучебных занятиях. Особую роль играет дидактическое наполнение, предусматривающее преимущественное использование средств и методов традиционных для вузов активно-двигательных видов спорта (легкой атлетики, основной гимнастики, плавания, спортивных игр), а также применение социально обусловленного комплекса приемов административной, педагогической и личностной мотивации студентов к физическому совершенствованию.

Важное место отведено инновационным мероприятиям, эффективно осуществляющим достаточное кадровое, современное информационное, научно-методическое, материально-техническое, финансовое обеспечение, гарантированную безопасность педагогического

процесса физического воспитания, структурные и функциональные связи его с системой формирования специалистов в целом, патронат и управление со стороны государства и администрации вузов.

Разработанная модель прошла опытную проверку в серии многолетних педагогических исследований, проводившихся в крупнейших вузах страны. Она подтвердила ее действенность и практическую значимость на современном и дальнейших, просматриваемых этапах развития высшего образования. В диссертации достоверно показано, что внедрение организационных и педагогических мероприятий, предложенных с учетом смоделированной системы, стимулирует позитивное отношение студенческой молодежи к своему физическому совершенствованию, обеспечивает полноценное выполнение необходимого объема теоретической, методической и практической подготовки студентов по физическому воспитанию и самовоспитанию.

Осуществление мероприятий позволяет в полной мере решить на современном уровне вопросы информационного, научно-методического, материально-технического, финансового обеспечения педагогического процесса, гарантирует успешное выполнение государственных тестов и нормативов физической подготовленности, способствует существенному улучшению здоровья студентов, полноценной физической подготовке их к активной жизнедеятельности и успешной профессиональной карьере.

На основе полученных результатов предложено для внедрения несколько десятков организационных и педагогических новаций: по повышению мотивации студентов к своему физическому совершенствованию, оптимизации дидактического наполнения, форм, обеспечения, патроната, системных связей физического воспитания студенческой молодежи, методов управления им со стороны государства и администрации учебных заведений.

Основные результаты выполненной работы использованы при разработке нормативной базы национальной системы физического воспитания студенческой молодежи Украины, нашли широкое применение во многих вузах страны и ближайшего зарубежья.

Ключевые слова: студенты, физическое воспитание, система, прогностическое моделирование.

Domashenko A.V. Organization pedagogic fundamentals of physical education of students in Ukraine. - The manuscript.

The dissertation is devoted to a topical problem of physical education of students in institutions of higher education. The present day research methods have revealed the objective social-economic scientific preconditions terms for the effective education of students in Ukraine.

The dissertation has stated the social need of the physical education from the part of the society, state production.

The content, organization pedagogic fundamentals, methodology of the optimal prognosis dynamical modeling of the physical education were systematically presented experimentally based for the first time.

A big amount of pedagogic innovations, aimed at the improvement of the impact of this process was proposed, many of them have been widely adopted.

Key words: student, physical education, system, prognosis modeling.

8. Каратаєва Діана Олексіївна.

Удосконалення технічної майстерності бігунів на 400 метрів з використанням засобів термінової інформації: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.01. – Львів, 2003. – 195 с.

Роботу виконано у Харківській державній академії фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.

Науковий керівник – Ровний А.С., д. фіз. вих., професор,

Офіційні опоненти – Єрмаков С.С., д.пед.н. проф., Конестяпін В.Г., к.пед.н., доц.

Провідна установа – Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.

Каратаєва Діана Олексіївна. Удосконалення технічної майстерності бігунів на 400 метрів з використанням засобів термінової інформації. – Рукопис.

Дисертаційна робота присвячена пошуку найбільш ефективних засобів та методів технічної підготовки бігунів на 400 метрів. На основі проведеного експерименту визначені недоліки та системоутворюючі чинники оптимізації технічної підготовки бігунів на 400 метрів. Застосовуючи засоби термінової інформації, визначені індивідуальні особливості системоутворюючих чинників технічної майстерності спортсменів. Матеріали дослідження дали підставу побудувати моделі тренувальних занять з удосконалення технічної майстерності атлетів. На основі проведеного експерименту розроблені методичні рекомендації для удосконалення технічної майстерності бігунів на 400 метрів з використанням засобів термінової інформації, які дозволять підвищити ефективність підготовки бігунів на 400 метрів в Україні.

Основні результати дисертаційного дослідження впроваджені у практику роботи Харківської комплексної дитячо-юнацької школи олімпійського резерву “Динамо”, спортивного клубу “Харківський тракторний завод”, Харківського вищого училища фізичної культури № 1, училища державного експериментального науково-спортивного центру України з легкої атлетики.

Ключові слова: біг на 400 метрів, технічна підготовка, технічна майстерність, термінова інформація.

Каратаєва Д.А. Совершенствование технического мастерства бегунов на 400 метров с использованием средств срочной информации. – Рукопись.

Диссертация посвящена вопросам поиска наиболее эффективных средств и методов спортивной тренировки на этапах многолетней подготовки бегунов на 400 метров с учетом индивидуальных особенностей атлетов.

Анализ литературных источников показал недостаточно высокую эффективность тренировочного процесса бегунов на 400 метров. Отсутствие методик, позволяющих осуществлять оперативный контроль за системообразующими факторами оптимизации техники движений, существенно сдерживает рост спортивного результата.

В первом разделе представлено обобщение первоисточников известных ученых и научных работников по исследуемой проблеме.

Второй раздел содержит информацию об организации и методах исследования, таких как: анализ научно-методической литературы, педагогические наблюдения, предварительный и основной педагогические эксперименты, радиолокационный метод измерения скорости бега, электрогониометрия, радиотелеметрия, видеозапись, математические методы статистики.

Третий раздел работы содержит результаты исследования биомеханических особенностей техники бега на 400 метров у спортсменов высокой квалификации и определение специфических закономерностей формирования их технического мастерства.

Для повышения эффективности тренировочного процесса бегунов на 400 метров разработана методика совершенствования технического мастерства спортсменов с использованием средств звуковой и зрительной информации, которая включает следующие этапы: 1) оценка технического мастерства бегунов на 400 метров;

2) разработка индивидуальных программ двигательного совершенствования; 3) совершенствование техники старта и стартового разбега с использованием средств срочной информации; 4) оптимизация техники бега по дистанции; 5) совершенствование техники бега на финишном участке дистанции; 6) целостное совершенствование техники бега на 400 метров с применением средств срочной информации.

В четвертом разделе представлены результаты основного педагогического эксперимента, доказывающие эффективность предложенной методики с использованием средств срочной информации.

В результате проведенных исследований разработана и обоснована методика совершенствования технического мастерства бегунов на 400 метров с использованием средств срочной информации. Выявлена высокая эффективность комплексного применения средств звуковой и зрительной срочной информации в процессе повышения технического мастерства бегунов на 400 метров, что обеспечивает эффективный контроль и коррекцию двигательных действий. Результаты проведенных исследований позволили дополнить существующие научные знания о специфических закономерностях формирования технического мастерства спортсменов в беге на 400 метров.

Экспериментально доказано, что воздействие средств звуковой и зрительной срочной информации на ведущие сенсорные системы позволяет улучшить технические возможности бегунов и существенно повысить уровень спортивных результатов без увеличения объема и интенсивности тренировочных нагрузок.

Ключевые слова: бег на 400 метров, техническая подготовка, техническое мастерство, срочная информация, радиолокация, радиотелеметрия, электрогониометрия.

Karataeva D. Perfection of technical skills of 400 m distance runners with the help of urgent information means. – Manuscript.

The thesis is dedicated to the search of the most effective ways and methods of the technical fitness of 400 m distance runners. On the basis of the shortcomings and systembuilding factors of the optimization of the technical fitness of 400 m distance runners, were defined. On making use the urgent information means individual peculiarities of the systembuilding factors of the technical skills of athletes were determined. The data of the investigation gave the reasons to build training lessons patterns to perfect the technical skills of the athletes. On the basis of the conducted experiment there were worked out the methodic recommendations to perfect the technical skills of 400 m distance runners using every possible means of urgent information which will improve the efficiency of the training process of the 400 m distance runners in Ukraine.

The main results of the dissertation research were introduced in the Kharkiv Complex Children and youth school of the Olympic reserve ("Dynamo"), Sports Club of the Kharkiv Tractor Plant, Kharkiv physical culture higher college № 1, the college of the State experimental science and sports track-and-field athletics of Ukraine.

Key words: 400 m distance runners, technical fitness, urgent information.

9. Огніста Катерина Миколаївна.

Педагогічні умови формування фізичної культури першокласників:
Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 263 с.

Роботу виконана в Тернопільському державному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник - Шлях Б.М., д. пед. н. професор,

Офіційні опоненти - Вільчковський Е.С., д.пед.н., проф.; Презлята Г.В., к.пед.н., доц.

Провідна установа – *Національний університет фізичного виховання і спорту України Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.*

Огниста К.М. Педагогічні умови формування особистої фізичної культури першокласників. – Рукопис.

Дисертацію присвячено проблемі формування особистої фізичної культури учнів молодшого шкільного віку. У ній розкривається поняття “особиста фізична культура”, компоненти та критерії її оцінки. Аналізуються форми, засоби, методи та методичні прийоми ефективного формування особистої фізичної культури. Висновки підтверджено даними тестових випробувань, результати впроваджено в практику фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку.

Метою дослідження було розробити і науково обґрунтувати методику формування особистої фізичної культури першокласників та експериментально перевірити її ефективність. Об'єктом дослідження є процес фізичного виховання молодших школярів загальноосвітньої школи. Предмет дослідження - зміст, форми та методи формування особистої фізичної культури першокласників у процесі фізичного виховання. Наукова новизна дослідження: розкрито сутність і структуру поняття “фізична культура особистості”; вперше розроблено методику визначення, показники, критерії оцінки та рівні сформованості особистої фізичної культури учнів перших класів; визначено педагогічні умови організації навчально-виховного процесу, спрямованого на формування особистої фізичної культури першокласників; розроблено спосіб обчислення рівнів особистої фізичної культури; обґрунтовано використання коефіцієнта значимості при оцінці особистої фізичної культури.

Ключові слова: фізична культура; особиста фізична культура учнів молодшого шкільного віку; педагогічні умови, форми, засоби, методи, методичні прийоми формування особистої фізичної культури учнів молодшого шкільного віку; компоненти, критерії оцінки особистої фізичної культури.

Огнистая Е.Н. Педагогические условия формирования личной физической культуры первоклассников. – Рукопись.

Диссертация посвящена проблеме формирования личной физической культуры учеников младшего школьного возраста. В ней раскрываются понятие “личная физическая культура”, компоненты и критерии ее оценки. Анализируются формы, средства, методы и методические приемы эффективного формирования личной физической культуры. Выводы подтверждены данными тестовых испытаний, результаты введены в практику физического воспитания учеников младшего школьного возраста.

Целью исследования было разработать и научно обосновать методику формирования личной физической культуры первоклассников и экспериментально проверить её эффективность. Объект исследования: процесс физического воспитания младших школьников общеобразовательной школы. Предмет исследования - содержание, формы и методы формирования личной физической культуры первоклассников в процессе их физического воспитания. Научная новизна исследования: раскрыта сущность и структура понятия “физическая культура личности”; впервые разработана методика определения, показатели, критерии оценки и уровни сформованности личной физической культуры учеников первых классов; определены педагогические условия организации учебно-воспитательного процесса, направленного на формирование личной физической культуры первоклассников; разработан способ вычисления уровней личной физической культуры; обосновано использование коэффициента значимости при оценке личной физической культуры.

Ключевые слова: физическая культура; личная физическая культура учеников младшего школьного возраста; педагогические условия, формы, средства, методы, методические приемы формирования личной физической культуры учеников младшего школьного возраста; компоненты, критерии оценки личной физической культуры.

Ohnysta K.M. Pedagogical conditions of formation of personal physical culture of first grade students. – Manuscript.

The thesis is devoted to the problem of formation of personal physical culture of junior school-age students. The notions of personal physical culture, components and criterion of its evaluation are revealed in it. The analysis of forms, means, methods and methodological technique of effective formation of personal physical culture is done. The results are verified by the data of tests, the results are introduced into the practice of psychical training of junior school-age students.

The analysis of literature in formation of personal physical culture of junior school-age students revealed that: physical culture is a part of person's general culture, which is expressed by the level of development of her or his physical and spiritual forces, moving skills and health; most of scientists and practitioners understands personal physical culture not as an embodiment the results of usage material and spiritual values of physical culture within the person in wide understanding of this notion, but only execution psychical exercises by the person; little attention is paid to the ways of person's formation as an individual.

The leading index of formation of personal physical culture of junior school-age students is proper condition of health, which must become the axis of this process, the dominating index must be knowledge about healthy way of living and knowledge of rules of safety during execution of exercises. The leading role in the process of formation of personal physical culture of junior school-age children should play parents, teachers who must direct this process. The most effective process of formation of personal physical culture of junior school-age children should be done during lessons. But important sense is devoted to extracurricular classes.

The components of personal physical culture of junior school-age students are: cognitive, motivate, behavioral ones. The prominent criteria of their evaluation are: skills in physical culture, independent physical training exercises, going in for some kinds of sports, participation in physical cultural-sanitary, sport-mass actions and sport competitions, attending lessons and mark in physical education. Evaluating personal physical culture one should compare the level of formation of some components independently from the number of criteria of evaluation, and the usage of solemnity criteria helps to separate less important and useful criteria.

Pedagogical conditions of formation of physical culture are creative usage of physical education traditions, taking into consideration regional peculiarities of physical conditions of students and cultural graphical and ethnical features of the region; taking into consideration interests, needs and motives of students, - main motive power of their activity, detailed development of programs of improving level of formation of physical culture of each student, which reinforces their wish to improve themselves, to affirm themselves; taking into consideration individual-typological peculiarities of student' development and levels of their preparation; structural perfection of the process of formation of personal physical culture by means of modelling of it components, which is a reason of its mass character and availability of usage in lesson and extracurricular work in physical education.; evaluation of pedagogical effectiveness of process of junior students' personal physical culture formation in order to improve it content and forms of execution. Their realization provides the possibility to improve the level of formation of junior students' personal physical culture.

The object of research: content, forms and methods of formation of personal physical culture of students of junior forms in the process of their physical education

The purpose of research: to develop scientifically proved system of formation of personal physical culture of students of junior forms and to check its effectiveness experimentally.

Methods of research: studying of literature and documentary materials; theoretical analysis and synthesis, pedagogical observation; questioning (questionnaires, conversations); pedagogical experiment; testing' methods of mathematical-statistic processing of data.

Scientific novelty of the research is that we:

- Development of the methodology of definition and criteria of evaluation of personal physical culture of students of junior forms for the first time;
- Development of the system of educational work directed for the formation of which include: tradition of Ukrainian body training; system of factors which are united by the notion healthy way of life; establishing pedagogical cooperation with all interested sides concerning the above-mentioned problem;
- Revealing the main point and the structure of the notion "Physical culture of a personality";
- Determination of the complex of organizational-pedagogical conditions of improving the process of formation of personal physical culture of students of junior forms;
- Explaining the usage of solemnity criteria while evaluation of personal physical culture;
- Development of algorithm of calculation of personal physical culture.

Key words: physical education, personal physical culture of junior students, pedagogical conditions, forms, means, methods, methodological ways of formation of personal physical culture of junior students, components, criteria of evaluation of personal physical culture of junior students.

10. Піддубний Олександр Григорович.

Оптимізація фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів у період первинного професійного навчання: Дис... капд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 254 с.

Роботу виконано у Харківській державній академії фізичної культури.

Науковий керівник – *Ровний А.С., д.фіз.вих. професор,*

Офіційні опоненти – *Камасев О.І., д.пед.н., проф.; Бородін Ю.А., к. пед. н., доц.*

Провідна установа – *Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.*

Піддубний О.Г. Оптимізація фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів в період первинного професійного навчання. — Рукопис.

Дисертація присвячена питанням фізичної підготовки курсантів вищих військово-навчальних закладів у період їх первинної військово-професійної підготовки. Встановлено, що традиційна система фізичної підготовки недостатньо ефективна. Запропоновано новий підхід до планування фізичної підготовки курсантів у період первинної військово-професійної підготовки на підставі системної моделі поетапного навчання. Розроблено методику визначення тренувальних навантажень з урахуванням початкового рівня фізичної підготовленості курсантів та планування мікроциклів і мезоциклів занять із використанням створених комп'ютерних програм.

Ключові слова: фізична підготовка курсантів, первинна військово-професійна підготовка, комп'ютерне планування занять.

Піддубний А.Г. Оптимизация физической подготовки курсантов высших военных учебных заведений в период начального военно-профессионального обучения. — Рукопись.

Диссертация посвящена вопросам физической подготовки курсантов высших военных учебных заведений в период их начальной военно-профессиональной подготовки. Установлено, что традиционная система физической подготовки недостаточно эффективна. Предложен новый подход к планированию физической подготовки курсантов в период начального обучения на основе системной модели поэтапного обучения. Разработана методика определения тренировочных нагрузок с учетом начального уровня физической подготовленности курсантов и планирования занятий с использованием созданных компьютерных программ.

Во введении обоснована актуальность темы, обозначены цель и задачи исследования; раскрыты научная новизна, практическое значение полученных результатов, личный вклад соискателя; описана сфера апробации результатов исследований и количество публикаций; даны структура и объем диссертации.

В первом разделе представлено обоснование концепции исследований, обобщение работ ведущих ученых, сравнительный обзор и анализ научно-методической литературы и нормативных документов по изучаемой проблеме.

Освещены современные вопросы физической подготовки курсантов высших военных учебных заведений, а также ее влияние на военно-профессиональное обучение. Изложены теоретико-методологические предпосылки оптимизации физической подготовки военнослужащих.

Второй раздел содержит информацию о примененных методах исследования, в частности: анализ научно-методической литературы, педагогические наблюдения, предварительный и основной педагогические эксперименты, методы оценки физического развития и функционального состояния, тестирование физической подготовленности и военно-профессионального мастерства.

Третий раздел работы содержит результаты исследования, устанавливающие, что традиционные методы физической подготовки недостаточно эффективны. Анализ традиционной системы физической подготовки в высших военных учебных заведениях позволил наметить оптимальные пути совершенствования этого процесса на основе соподчинения целей физической и боевой подготовки на этапах обучения, учета взаимосвязи дисциплины «Физическая подготовка» с другими видами подготовки, учета уровня подготовленности военнослужащих. В процессе решения поставленных задач разработана системная модель поэтапного построения физической подготовки в начальный период обучения, уточнена структурно-логическая схема взаимосвязи физической подготовки с другими дисциплинами, последовательность ее прохождения.

В четвертом разделе представлены результаты основного педагогического эксперимента. По результатам комплексных исследований установлено, что разработанная методика физической подготовки позволяет обеспечить значительное повышение уровня физической подготовленности, военно-профессионального мастерства и боеспособности на этапе начального военно-профессионального обучения.

В результате проведенной работы создана новая система организации физической подготовки курсантов. Обоснованы содержание учебной программы и тематического плана на период начальной военно-профессиональной подготовки. Разработана компьютерная программа планирования учебных и самостоятельных занятий по физической подготовке курсантов высших военных учебных заведений на начальном этапе военно-профессионального обучения, основанная на теории беговой нагрузки М.Р.Смирнова.

Ключевые слова: физическая подготовка курсантов, начальная военно-профессиональная подготовка, компьютерное планирование занятий.

Piddubny O.G. Optimization of physical training of the cadets of military academies during their initial military and professional training. — Manuscript.

The dissertation is devoted to the problem of physical training of the cadets of military academies during their initial military and professional training (IMPT). Traditional system of physical preparation in military academies is considered to be rather ineffective. The new approach to the planning of cadets' physical training in the period of IMPT is offered. This approach is based on the system model of step-by-step training. The method of definition of training load adjusted to the initial level of cadets' physical fitness is developed as well as planning of micro cycles and meso cycles of lessons with the use of the created computer programs.

Key words: physical training cadets, initial military and professional training, computer planning of lessons.

11. Приймак Сергій Георгійович.

Моделювання параметрів фізичної підготовленості підлітків у процесі фізичного виховання: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. — Львів, 2003. — 256 с.

Робота виконана в Чернігівському державному педагогічному університеті імені Т.Г. Шевченка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник - Круцевич Т.Ю., д. фіз. вих., професор.

Офіційні опоненти - Ровний А.С., д. фіз. вих., проф., Романенко В.А., д.б.н. проф.

Провідна установа – Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.

Приймак Сергій Георгійович. Моделювання параметрів фізичної підготовленості підлітків у процесі фізичного виховання. – Рукопис.

В дисертації визначено фізичний розвиток, функціональний стан, фізичну підготовленість, особливості факторної структури фізичного стану підлітків 13-14 років (хлопчиків та дівчаток), які мешкають у різних територіально-адміністративних місцевостях. Визначені різні функціональні характеристики стабільного рівня фізичного здоров'я підлітків, які мешкають у різних територіально-адміністративних місцевостях, що може бути результатом адаптації організму до умов зовнішнього середовища. Доведено, що модель функціональних характеристик належних норм фізичного стану, яка відповідає високому рівню фізичного здоров'я, має однакові параметри незалежно від місця проживання підлітків, що свідчить про незмінність загальних закономірностей фізіологічних норм функціонування здорового організму. Розроблені моделі співвідношення засобів фізичного виховання у фізкультурно-оздоровчих заняттях школярів 12-15 років відповідно до фізичного стану та місця проживання учнів.

Основні результати дослідження знайшли практичне впровадження в навчально-виховному процесі учнів загальноосвітніх шкіл, студентів вищих навчальних закладів, науково-методичному інституті післядипломної освіти педагогічних кадрів.

Ключові слова: моделювання, фізичне виховання, соматичне здоров'я, функціональний стан, фізична підготовленість, фізична культура, система, оцінювання.

Приймак Сергей Георгиевич. Моделирование параметров физической подготовленности подростков в процессе физического воспитания. – Рукопись.

Во введении обоснована актуальность проблемы, определены цель и задачи исследования, раскрыта научная новизна и практическое значение работы, личный вклад

автора, указывается сфера апробации и внедрения в практику результатов исследования, освещены публикации, структура и объем диссертационной работы.

В первом разделе диссертации “Здоровье и физическая подготовленность детей и молодежи в современных социально-экономических условиях” проанализированы и обобщены научные данные о влиянии окружающей среды на организм человека; возрастные особенности двигательного развития и современное состояние физического воспитания подростков 12-15 лет, которые проживают в различных территориально-административных условиях. Это дало возможность определить интегральные показатели, которые отображают отрицательные тенденции многокомпонентного влияния условий проживания на состояние здоровья подростков.

Во втором разделе диссертации “Методы и организация исследования” обосновывается система взаимодополняющих исследовательских приемов, которые адекватны цели и задачам, представлена организация исследования.

В третьем разделе диссертации “Моделирование параметров физической подготовленности подростков в процессе физического воспитания” представлен сравнительный анализ данных физического развития, функционального состояния, физической подготовленности и двигательной активности подростков 12-15 лет, которые проживают в разных территориально-административных условиях.

Четвертый раздел “Обоснование и разработка модельно-целевых характеристик для управления уровнем физического состояния подростков 12-15 лет” посвящен обоснованию и разработке модельно-целевых характеристик физического состояния мальчиков и девочек 12-15-ти лет, которые живут в разных территориально-административных условиях.

Как основную концепцию, которая характеризует подход к исследуемому вопросу, мы приняли состояние биоэнергетики индивида как критерий совершенства роста и развития.

Поскольку вышеприведенный анализ дает основание утверждать, что между соматическим здоровьем и физической подготовленностью существуют значительные корреляционные взаимосвязи, нами разработанные уравнения оценочных параметров физической подготовленности, которые будут отвечать должному уровню здоровья ребенка для адекватного соотношения средств и методов физического воспитания.

Исходя из этого, разработанные нами уровни физической подготовленности подростков 12-15 лет, которые отвечают “высокому” и “выше среднего”, можно квалифицировать как “должные нормы” в связи с тем, что их достижение обеспечивается оптимальным уровнем функционирования основных систем организма в состоянии “безопасного здоровья”. Таким образом, нами доказано, что независимо от места проживания высокий уровень физического здоровья имеет одинаковые функциональные характеристики и обеспечивается достаточно высокой физической подготовленностью. Несмотря на разные системы оценки результатов и разные границы среднего, ниже среднего, среднего и низкого уровня физической подготовленности, высокий и выше среднего уровни совпадают.

Определенные нами границы норм могут служить ориентиром, модельно-целевой характеристикой того уровня физической подготовленности, который необходимо достичь в процессе физкультурно-оздоровительных занятий.

Определение направленности и соотношения средств для достижения оптимального уровня физического состояния подростков осуществлялось с использованием факторного анализа, который дает информацию об уровне вклада того или другого качества в общее физическое состояние подростков разного возраста и пола.

В пятом разделе “Обсуждения результатов исследований” приводится итог работы, в которой было показано, что оценка эффективности физкультурных занятий может осуществляться с одной стороны достигнутым уровнем физической подготовленности, а с другой - достигнутым состоянием здоровья.

На основании разработки системы оценки уровня физической подготовленности впервые были определенные функциональные характеристики должного (безопасного) уровня физического здоровья подростков обоих полов, которые живут в разных территориально-административных условиях. Доказано, что модель функциональных характеристик должных норм физического состояния, которое отвечает высокому уровню соматического здоровья, имеет одинаковые параметры независимо от местожительства подростков, что свидетельствует о неизменности общих закономерностей физиологических норм функционирования здорового организма.

В исследованиях, проведенных нами, мы предложили модельные характеристики "безопасного" уровня физических нагрузок, что позволяет достичь "высокого" уровня соматического здоровья подростков, которые живут в разных территориально-административных условиях и с разным уровнем загрязнения радионуклидами окружающей среды. "Высокий" уровень соматического здоровья обеспечивается оптимальным приспособлением к агрессивной окружающей среде. Это происходит за счет адаптации органов и систем к раздражающим факторам внешней и внутренней среды.

Ключевые слова: моделирование, физическое воспитание, соматическое здоровье, функциональное состояние, физическая подготовленность, физическая культура, система, оценивание.

Przymak Sergiy Georgiyovich. Simulation of physical training parameters of the adolescents in the process of physical training. The manuscript.

The thesis is dedicated to a problem of addition to estimation rating system of adolescents' training in the process of taking up physical culture. The thesis deals with the physical development, functional state, physical training, peculiarities of factor frame of physical state of the adolescents' 13-14 years old (boys and girls), who live in different territorial - administrative districts. The definite functional characteristics of a secure level of physical health of the adolescents, who live in different territorial - administrative districts can be considered as a result of organism adaptation to conditions of an environment. It is proved, that models of the functional characteristics of the proper standards of physical state, which responds a high level of physical health, has identical parameters irrespective of a residence of the adolescents, and testifies to the stability of general appropriateness of the physiological standards of operation of a healthy organism functioning. The designed models of a ratio of means of physical training in physical-sanitary lessons of the pupils 12-15 years old correspond to physical state and residence of the schoolchildren.

The basic findings of investigation have found a practical introduction to the educational process of the pupils of comprehensive schools, students of higher educational establishments.

Key words: simulation, physical training, somatic health, functional state, physical training, physical culture, system, estimation.

12. Ріпак Ігор Миронович.

Управління руховою активністю чоловіків розумової праці першого зрілого віку: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 164 с.

Роботу виконано у Львівському державному інституті фізичної культури і спорту

Науковий керівник – *Приступа С.Н., д. пед. н. професор.*

Офіційні опоненти – *Мицкан Б.М., д. б. н., проф., Жданова О.М., к. пед. н., проф.*

Провідна установа – *Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України.*

Ріпак Ігор Миронович. Управління руховою активністю чоловіків розумової праці першого зрілого віку. – Рукопис.

Об'єкт дослідження – рухова активність людей зрілого віку. Мета дослідження – визначити обсяги рухової активності чоловіків першого зрілого віку, які займаються розумовою працею, та оптимізувати її параметри. Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань було застосовано комплекс теоретичних, соціологічних, педагогічних і медико-біологічних методів, методи математичної статистики.

Наукова новизна полягає в отриманні даних про зміст та параметри добової рухової активності чоловіків. Вперше розроблено апаратно-програмний комплекс “Пристрій для оцінки рухової активності”. Доповнено відомості про значення мотиваційного чинника у досягненні оптимального рівня рухової активності, підтверджено значення оптимального рівня рухової активності для збереження, зміцнення здоров'я і працездатності.

У констатуючому експерименті визначено рівні рухової активності, фізичного стану; проаналізовано адаптаційний потенціал ССС; визначено рівень фізичної підготовленості; спосіб життя чоловіків розумової праці першого зрілого віку. Розроблено та експериментально обґрунтовано програму оптимізації рухової активності чоловіків розумової праці першого зрілого віку. Проведений експеримент підтвердив доцільність розроблених рекомендацій з оптимізації рухової активності чоловіків, що дозволяє рекомендувати програму для широкого впровадження у практику організованих та самостійних занять фізичними вправами.

Ключові слова: рухова активність, чоловіки першого зрілого віку, розумова праця, апаратно-програмний комплекс, оптимізація рухової активності.

Ріпак Ігорь Миронович. Управление двигательной активностью мужчин умственного труда первого зрелого возраста. – Рукопись.

Объект исследования – двигательная активность людей зрелого возраста. Цель исследования – определить объемы двигательной активности мужчин первого зрелого возраста, занятых умственным трудом, и оптимизировать ее параметры. Методы исследования. Для решения поставленных задач был использован комплекс теоретических, социологических, педагогических и медико-биологических методов: анализ литературных источников по проблемам оптимизации двигательного режима и управления двигательной активностью человека; анкетирование; оценка адаптационного потенциала сердечно-сосудистой системы и определение уровня физического состояния; тестирование, педагогический эксперимент; использование аппаратно-программного комплекса для определения количественных характеристик суточной двигательной активности; методы математической статистики.

Новизна работы – получены новые данные о содержании и параметрах двигательной активности мужчин первого зрелого возраста, выполняющих умственную работу; впервые разработан и защищен патентом на изобретение аппаратно-программный комплекс (АПК), который позволяет регистрировать физические нагрузки в реальных условиях, обеспечивает высокую эффективность и точность оценки физической нагрузки, фиксирует количественные показатели спонтанной и специально организованной двигательной активности, дополнены данные о значении мотивационного фактора для достижения необходимого уровня двигательной активности; подтверждено, что оптимальный уровень двигательной активности способствует сохранению, укреплению здоровья и работоспособности.

В диссертации проведен анализ научно-методической литературы, свидетельствующий о том, что в настоящее время имеется незначительное количество работ, которые посвящены проблеме управления двигательной активностью людей, в частности мужчин первого зрелого возраста, выполняющих умственную работу.

В практике физического воспитания недостаточно обоснована методика определения объемов двигательной активности, что побудило автора диссертации к разработке новой методики их измерения.

Во введении обоснована актуальность проблемы, определены цель и задачи исследования, его объект и предмет, описана научная новизна и практическое значение работы, а также показан личный вклад соискателя.

Первый раздел посвящен аналитическому обзору современных взглядов на управление двигательной активностью, дана характеристика мужчин зрелого возраста, обобщен опыт использования средств и форм физического воспитания в организации их двигательной активности.

Во втором разделе “Методы и организация исследования” содержится информация об использованных методах: теоретическом анализе литературных источников, педагогическом эксперименте, педагогических тестах, медико-биологических методах, методах математической статистики.

В третьем разделе приводятся результаты анкетного опроса преподавателей высших учебных заведений г. Львова (n=385). В ходе анкетирования изучено место и объем двигательной активности в режиме дня мужчин первого зрелого возраста, выполняющих умственную работу, дана характеристика мотивов и интересов респондентов к разным видам двигательной активности. В констатирующем эксперименте с использованием АПК установлены следующие уровни двигательной активности: низкий (у 26,7% мужчин), ниже среднего (у 13,3%), средний (у 30%), выше среднего (у 16,7%), высокий (у 13,3%).

Четвертый раздел посвящен теоретико-методическому обоснованию задач, средств и форм специально организованной двигательной активности мужчин 30-40 лет, выполняющих умственную работу. Дана характеристика содержания экспериментальной программы оптимизации двигательной активности мужчин первого зрелого возраста, выполняющих умственную работу, – “Двигательная активность – здоровье”. Программа предусматривала оптимизацию двигательной активности в течение дня, недели. При ее разработке были учтены исходные параметры двигательной активности, а также мотивы и интересы мужчин первого зрелого возраста к разным видам двигательной активности. В программу были включены комплексы физических упражнений для использования в режиме рабочего дня, разнообразные формы физкультурно-оздоровительных занятий в свободное время.

Результаты проведенного педагогического эксперимента свидетельствуют о том, что реализация экспериментальной программы способствовала повышению уровня двигательной активности мужчин 30-40 лет занятых умственным трудом, оказала положительное влияние на уровень их физического состояния и физической подготовленности.

Методика оценки параметров двигательной активности с использованием АПК внедрена в трех высших учебных заведениях г. Львова. Предложенные методические рекомендации позволяют мужчинам 30-40 лет, выполняющим умственную работу, самостоятельно выбирать адекватные формы занятий физическими упражнениями, которые компенсируют недостаточность двигательной активности в течение дня, недели, способствуют укреплению здоровья.

Ключевые слова: двигательная активность, мужчины первого зрелого возраста, умственный труд, аппаратно-программный комплекс, оптимизация двигательной активности.

Ripak Igor Myronovych. Management of movement activity of men of the first adult age involved into mental activity. – Manuscript.

Object of investigation – movement activity of mature men.

Aim of investigation – define the amount of movement activity of men of the first adult age, who are involved into mental activity and optimize its parameters.

Methods of investigation. We have used complex of theoretical, sociological, pedagogical and medico-biological methods and methods of mathematical statistics with a purpose to solve the problems put in front of us.

Scientific novelty of obtained results: new data dealing with contents and parameters of daily movement activity of men have been obtained; apparatus-programming complex “Device for measurement of movement activity” has been for the first time worked out and protected by license (declaration license № 39293 A); data concerning motivation in reaching optimal level of movement activity have been compiled; it has been confirmed that optimal level of movement activity facilitate saving and strengthening of health and working capacity.

The levels of movement activity are defined in the stating experiment as well as of physical condition; the adaptation potential of cordial-vascular system, has been analyzed the level of physical preparedness has been defined as well as the way of life of the first adult age men.

The program of optimization of movement activity of men of the first adult age involved into mental activity has been worked out and experimentally proved. The experiment being carried out proved the expediency of the worked out recommendations in optimization of men movement activity, that allows us to recommend the program for vast use in practice of organized and independent training sessions in physical education.

Key words: movement activity, men of the first adult age, mental activity, apparatus-programming complex, optimization of movement activity.

13. Романенко Віктор Васильович.

Вплив різних режимів рухової активності на фізичний стан студенток вищих навчальних закладів гуманітарного профілю: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 219 с.

Роботу виконано у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – *Куц О.С., д. пед. н., професор.*

Офіційні опоненти – *Круцевич Т.Ю., д. фіз. вих., професор;*

– *Котова І.В., к. пед. н., доцент.*

Провідна установа – *Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України.*

Романенко В.В. Вплив різних режимів рухової активності на фізичний стан студенток вищих навчальних закладів гуманітарного профілю. - Рукопис.

Дисертацію присвячено вивченню впливу різних режимів рухової активності на фізичний стан студенток вищих навчальних закладів (ВНЗ) гуманітарного профілю. У ній аналізуються форми, засоби, методи та методичні прийоми ефективного впровадження різних режимів рухової активності у навчальний процес студенток ВНЗ гуманітарного профілю, на основі експериментальних матеріалів рекомендуються різні моделі рухової активності.

Метою дослідження було експериментально обґрунтувати раціональний спеціально організований режим рухової активності студенток ВНЗ гуманітарного профілю. Об'єктом дослідження є рухова активність студенток ВНЗ гуманітарного профілю. Предмет дослідження – вплив різних за обсягом і змістом видів рухової активності на фізичний стан студенток вищих навчальних закладів гуманітарного профілю. Наукова новизна отриманих результатів: вперше розроблено модельні характеристики рухової активності студенток залежно від видів фізичної активності; отримано нові дані про структуру, зміст і обсяг

рухової активності студенток ВНЗ гуманітарного профілю; взаємодію побутового, навчального і фізкультурно-оздоровчого компонентів рухового режиму і їх вплив на фізичний стан вказаного контингенту; конкретизовані способи дозування навантаження на основі врахування психофізичних особливостей студенток на заняттях різними видами рухової активності; розроблено підходи до методичного забезпечення найбільш популярних серед студенток видів аеробіки.

Ключові слова: фізичний стан студенток, рухова активність, режими рухової активності, моделі рухової активності, вищі навчальні заклади гуманітарного профілю, комплексний підхід, форми, засоби і методи фізичного виховання, експеримент.

Романенко В.В. Влияние разных режимов двигательной активности на физическое состояние студенток высших учебных заведений гуманитарного профиля. - Рукопись.

Диссертация посвящена изучению влияния различных режимов двигательной активности на физическое состояние студенток высших учебных заведений гуманитарного профиля. В ней анализируются формы, средства, методы и методические приемы эффективного внедрения этих режимов двигательной активности в учебный процесс студенток вузов гуманитарного профиля; на основании экспериментальных материалов рекомендуются различные модели двигательной активности.

Целью исследования было экспериментальное обоснование рационального, специально организованного режима двигательной активности студенток вузов гуманитарного профиля. Объект исследования – двигательная активность студенческой молодежи. Предмет исследования – влияние различных по объему и содержанию видов двигательной активности на физическое состояние студенток вузов гуманитарного профиля.

В работе нашли подтверждение закономерности морфофункционального и психофизиологического развития, динамика физической подготовленности студенток 1-4-х курсов гуманитарных специальностей. Дополнены данные о соматическом здоровье студенток, их двигательной активности и состоянии умственной и физической работоспособности. Впервые разработаны модельные характеристики двигательной активности студенток в зависимости от видов физической активности; получены новые данные о структуре, содержании и объеме двигательной активности студенток вузов гуманитарного профиля; взаимообусловленность бытового, учебного и физкультурно-оздоровительного компонентов двигательного режима и их влияние на физическое состояние указанного контингента; конкретизированы способы дозирования нагрузок на основании учета психофизических особенностей студенток на занятиях разными видами двигательной активности; разработаны подходы к методическому обеспечению наиболее популярных среди студенток видов аэробики.

На основе апробированной экспериментальной программы разработаны модели двигательной активности:

- первая модель – для студенток, которые пожелали, кроме двух обязательных занятий по физическому воспитанию обязательной программы (4 академических часа), заниматься шейпингом два раза в неделю по 1 часу (2 часа) и два раза в неделю по 20-30 минут самостоятельно заниматься физическими упражнениями (40-60 минут) с интенсивностью 120-130 уд/мин;
- вторая модель – для студенток, которые пожелали заниматься, кроме двух обязательных занятий по физическому воспитанию по общей программе (4 часа), еще два раза фанк-аэробикой 30-40 минут (60-80 мин.) и два раза в неделю самостоятельно заниматься физическими упражнениями до 20-25 минут (40-50 мин.) с интенсивностью 130-150 уд/мин.
- третья модель – для студенток, которые пожелали кроме двух обязательных занятий по физическому воспитанию по общей программе (4 часа), два раза в неделю по 60-90

минут (120-180 мин) заниматься аква-аэробикой (водной аэробикой) и два раза в неделю самостоятельно заниматься физическими упражнениями до 15-20 минут (30-40 мин.) с интенсивностью 120-130 уд/мин.

Использование указанных моделей позволило достичь значительных сдвигов в физической подготовленности студенток всех экспериментальных групп: в развитии скоростных возможностей на 8,8-12,8%, в выносливости – на 10,0-16,6%, в развитии скоростно-силовых качеств – на 9,8-11,4%, в мышечной силе – на 20,3-31,2%, в гибкости – на 41,2-63,7%.

Об эффективности экспериментальной программы повышения физической подготовленности студенток свидетельствуют результаты проведенного сравнительного анализа уровней физической подготовленности студенток экспериментальных групп в конце учебного года и уровня требований по Государственным тестам в развитии физических качеств. Необходимо отметить, что абсолютное большинство исследуемых при повторном тестировании в конце учебного года достигли уровня оценки "4", а в некоторых случаях – "5" (ловкости и гибкости).

Имея практически одинаковые исходные данные, под влиянием экспериментальной программы значительно повысился объем общей двигательной активности студенток – от 26,6 до 32,6% и объем физкультурно-оздоровительной двигательной активности – от 29,6 до 42,6%. У студенток экспериментальных групп под влиянием авторской программы на завершающем этапе педагогического эксперимента значительно улучшились умственная и физическая работоспособность. Так, показатели умственной работоспособности (сосредоточенность, стойкость, концентрация внимания) за учебный год выросли на 5,8-10,6%. Целенаправленное использование средств двигательной активности позволило во всех экспериментальных группах значительно улучшить физическую работоспособность студенток – на 9,2-12,2% ($P < 0,001$).

Сравнение полученных в эксперименте результатов с оценочной шкалой уровня физического здоровья показало, что с уровней ниже среднего (3-5 баллов) и среднего (6-10 баллов) вначале эксперимента все студентки экспериментальных групп были переведены в уровни здоровья или выше среднего (11-12 баллов, 65-70% студенток), или высокий (13 и больше баллов, 30-35% студенток). При завершении эксперимента на втором курсе практически у всех студенток экспериментальных групп отсутствовал риск развития заболеваний сердечно-сосудистой системы.

Результаты исследований свидетельствуют о том, что решение проблемы повышения двигательной активности студенческой молодежи возможно только при комплексном подходе к выбору рациональных режимов двигательной активности. Предложенная методика построения моделей двигательной активности на основе учета мотиваций и особенностей физического состояния студенток может быть использована в практике работы кафедр физического воспитания вузов.

Ключевые слова: физическое состояние студенток, двигательная активность, режимы двигательной активности, модели двигательной активности, высшие учебные заведения гуманитарного профиля, комплексный подход, формы, средства и методы физического воспитания, эксперимент.

Romanenko V.V. The different moving activity regimes influence on the physical state of Higher educational humanitarian establishments female students. - Manuscript.

The thesis is devoted to the analysis of influence on the physical state of Higher educational humanitarian establishments female students. The forms, means and methods of effective fulfillment different moving activity regimes in educational process of Higher educational humanitarian establishments female students have been analyzed. On the basis of experimental materials various moving activity models have been recommended.

The aim of the research was to substantiate experimentally rational, especially organized regimes of higher educational humanitarian establishments female students moving activity. The object of the research is a different population group moving activity. The subject of the research is the influence of different volume and different content kinds of moving activity on the physical state of Higher educational humanitarian establishments female students.

Scientific novelty of the results: it has been worked out for the first time model characteristics of students moving activity depending on physical activity kinds; it has been got new data on structure, content and volume of moving activity of Higher educational humanitarian establishments female students; it has been concretized the means of loading dosage taking into account students psychophysical peculiarities going in for different kinds of moving activity.

Key words: physical state female students, moving activity, moving activity regimes, moving activity models, Higher educational humanitarian establishments, complex approach, forms, means and methods physical education, experiment.

14. Сембрат Сергій Васильович.

Ігрове спрямування фізичної підготовки дітей молодшого шкільного віку: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 190 с.

Робота виконана в Переяслав-Хмельницькому державному педагогічному університеті імені Григорія Сковороди Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – *Волков Л.В., д. пед. н., професор.*

Офіційні опоненти – *Шиян Б.М., д. пед. н. професор;*

– *Козлова К.П., к. пед. н., професор.*

Провідна установа – *Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова Міністерства освіти і науки України.*

Сембрат С.В. Ігрове спрямування фізичної підготовки дітей молодшого шкільного віку. – Рукопис.

Дисертація присвячена проблемі удосконалення системі фізичної підготовки дітей молодшого шкільного віку.

Об'єкт дослідження – фізичне виховання дітей молодшого шкільного віку. Предмет дослідження – ігрове спрямування фізичної підготовки дітей молодшого шкільного віку.

Мета дослідження – зміст фізичної підготовки дітей молодшого шкільного віку.

Виявлено, що рівень фізичної підготовленості дітей молодшого шкільного віку залежить від кліматогеографічних та екологічних особливостей регіону. Досліджуючи структуру фізичної підготовленості дітей молодшого шкільного віку, визначено основні чинники, що забезпечують спрямованість засобів і методів педагогічного впливу.

У всіх вікових групах показники фізичного розвитку знаходяться у взаємозв'язку з показниками сили та впливають на рівень фізичної підготовленості, що дозволяє визначити значення біологічного та педагогічного чинників фізичної підготовки дітей молодшого шкільного віку.

Результати аналізу факторної структури фізичної підготовленості та вивчення сенситивних періодів вікового розвитку фізичних здібностей дозволили розробити співвідношення засобів педагогічного впливу та спланувати як вибіркове, так і комплексне їх застосування.

Для корекції фізичних навантажень та загального педагогічного впливу розроблено оціночні таблиці, які дозволили в комплексі за п'ятьма найбільш інформативними показниками здійснювати диференційовану оцінку рівня фізичної підготовленості дітей молодшого шкільного віку.

Ключові слова: фізична підготовка дітей молодшого шкільного віку, організація фізичної підготовки, контроль фізичної підготовленості, ігрове спрямування.

Сембрат С.В. Игровая направленность физической подготовки детей младшего школьного возраста. – Рукопись.

Диссертация посвящена проблеме совершенствования системы физической подготовки детей младшего школьного возраста.

Объект исследования – физическое воспитание детей младшего школьного возраста.

Предмет исследования – игровая направленность физической подготовки детей младшего школьного возраста. Цель исследования – содержание физической подготовки детей младшего школьного возраста.

Установлено, что на уровень физической подготовленности оказывают существенные влияния как климатогеографические, так и экологические особенности региона.

При исследовании структуры физической подготовленности детей младшего школьного возраста определены основные факторы, обеспечивающие направленность средств и методов педагогического воздействия.

В структуре физической подготовленности независимо от возраста и пола определены четыре основные факторы, исключение составляет факторная структура физической подготовленности девочек и мальчиков 9 лет, где выявлены три фактора.

Компоненты, которые определяют структуру физической подготовленности детей младшего школьного возраста, – физическое развитие и физические способности – по данным результатов исследования оказывают влияние на уровень физической подготовленности от 70 – 80%.

Во всех возрастных группах показатели физического развития находятся во взаимосвязи с показателем силы и оказывают влияние на уровень физической подготовленности, что позволяет определить роль биологического и педагогического факторов в физической подготовке детей младшего школьного возраста.

С возрастом показатели физического развития оказывают влияние на уровень физической подготовленности, но значительное место принадлежит педагогическому воздействию, которое направлено на развитие физических способностей.

В соответствии с современными требованиями физического воспитания основное содержание педагогического воздействия включало: разработку планирования средств и методов физической подготовки, форм и методов организации учебных занятий, контроля и коррекции физических нагрузок и общего педагогического воздействия.

Результаты анализа факторной структуры физической подготовленности и изучение сенситивных периодов возрастного развития физических способностей позволили разработать соотношение средств педагогического воздействия и спланировать как избирательное, так и комплексное их применение.

При организации учебных занятий по физической подготовке был использован игровой метод, который позволяет в значительной степени повысить работоспособность детей, их дисциплинированность и заинтересованность.

В соответствии с игровой направленностью занятий осуществлена систематизация игровых упражнений. В эксперименте определена их избирательная дозировка, время отдыха между выполнением упражнений, а также общая величина тренировочной нагрузки в учебных занятиях.

Для коррекции физических нагрузок и общего педагогического воздействия разработаны оценочные таблицы, позволяющие в комплексе по пяти наиболее информативным показателям осуществлять дифференцированную оценку уровня физической подготовленности детей младшего школьного возраста.

Ключевые слова: фізическая підготовка дітей младшого шкільного віксту, організація фізической підготовки, контроль фізической підготовленности, игрова направленность.

Sembrat S.V. Physical Education through Play of the Primary School Age Children. - The Manuscript.

The thesis is devoted to the problem of the physical education system improvement for the primary school age children.

The author reveals that the level of the primary school age children's physical fitness depends on climate-geographic and ecological peculiarities of a definite region. When studying the structure of the primary school age children physical fitness the general factors providing the pedagogical influence means and methods direction are defined.

The physical development data of all age groups are interrelated with the factors of powers and affect the physical fitness level that allows to outline the significance of biological and pedagogical issues of the primary school age children's physical education.

The results of the analysis of the physical fitness factorial structure and the study of sensitive periods of the physical abilities age development let the author to work out the ratio of pedagogical influence means and design their sampling and integrated application.

For physical loads and general pedagogical influence correction the author has worked out scoring tables that in complex with the five most informative tests realize the discriminative mark of the primary school age children's physical fitness level.

Key words: primary school children's physical education, physical education organization, physical fitness control.

15. Степанюк Світлана Іванівна.

Історико-соціальні аспекти розвитку студентського спортивного руху в Україні: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 260 с.

Роботу виконано у Львівському державному інституті фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.

Науковий керівник – *Вацеба О.М., к. пед. н., доцент.*

Офіційні опоненти – *Нісімчук А.С., д. пед. н., професор,*

– Третьяков М. О., к. пед. н., доцент.

Провідна установа – *Харківська державна академія фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.*

Степанюк С.І. Історико-соціальні аспекти розвитку студентського спортивного руху в Україні. – Рукопис.

Дисертація присвячена історико-соціальним проблемам розвитку міжнародного, вітчизняного та сучасного українського студентського спорту.

Об'єкт дослідження – історія розвитку спортивного руху в Україні. Предмет дослідження – історико-соціальні аспекти формування та розвитку в Україні студентського спортивного руху. Мета дослідження полягала у виявленні передумов, особливостей і тенденцій розвитку в Україні студентського спортивного руху.

Наукова новизна полягає у узагальненні особливостей розвитку міжнародного студентського спортивного руху, виявленні передумов, етапів та особливостей розвитку студентського спорту в Україні, об'єктивному аналізі виступів студентських збірних команд України у Всесвітніх Універсиадах.

Ключові слова: студентський спортивний рух в Україні, історико-соціальні проблеми спорту, міжнародний студентський спорт, Всесвітні універсиади, студентські збірні команди.

Степанюк С.И. Историко-социальные аспекты развития студенческого спортивного движения в Украине. - Рукопись.

Диссертация посвящена историко-социальным проблемам развития международного, отечественного и современного украинского студенческого спорта.

Объект исследования – история развития спортивного движения в Украине.

Предмет исследования – историко-социальные аспекты формирования и развития в Украине студенческого спортивного движения.

Цель исследования предполагала выявление предпосылок, особенностей и тенденций развития в Украине студенческого спортивного движения.

Научная новизна состоит в обобщении особенностей развития международного студенческого спортивного движения, выявлении предпосылок, этапов и особенностей развития студенческого спорта в Украине, объективном анализе выступлений студенческих сборных команд Украины в соревнованиях Всемирных универсиад.

Ключевые слова: студенческое спортивное движение в Украине, историко-социальные проблемы спорта, международный студенческий спорт, Всемирные универсиады, студенческие сборные команды.

Stepanyuk S.I. History-social development aspects of student sporting movement development in Ukraine. - Manuscript.

The thesis is devoted to actual problems of historical-social aspects of international, national and modern sporting movement development in Ukraine.

The object of the research is the history of sporting movement development in Ukraine. The subject of the research is historical-social aspects of forming and development of students sporting movement in Ukraine. The aim of the research was to determine the precondition, peculiarities and development tendencies of student's sporting movement in Ukraine.

Tasks of research:

1. To learn the peculiarities of historical development of international system of student sporting movement development.
2. To define and to analyze the main periods of development of national student sport during XX century
3. To bring out the forming preconditions of student sport in contemporary Ukraine.
4. To describe the tendencies, modern problems and development perspectives of student sport movement development in Ukraine.

Scientific novelty and theoretical importance of obtained results:

- It has been generalized for the first time in contemporary national theory of physical education and sport the development history, structure and organization forms of international student' sport movement development;

- It has been determined the preconditions of development of student' sport movement in Ukraine;

- It has been gathered and analyzed statistic information as for participation of Ukrainian sportsmen-students in World Universiades and the results of Ukrainian student' games (1993 - 2003);

- It has been determined and analyzed the basic forming periods of development of student' sport in Ukraine;

- It has been described the tendencies, contemporary problems of development and perspectives of student' sporting movement development in Ukraine;

It has been analyzed the role, place and significance of student sporting movement development as a social factor in the system of physical education.

The first part "International student's sporting movement as an important constituent of international sport" substantiates the research conception, analyzes works of leading scientists on the problem of international student's sporting movement. It has been analyzed the preconditions of student sport forming and development.

The second part "Research organization and methods" represents the system of methods adequate to the object, subject, aim and tasks of research. It has been substantiated the necessity of these methods usage.

The third part "The peculiarities of student's sporting movement development in Ukraine" deals with analyzes of Soviet period of sporting movement development in Ukraine. It has been determined the place and the role of student's sporting society "Burevisnyk", summed up the results of Ukrainian sportsmen participation in World Universiads in Soviet teams (1959 – 1991); it has been highlighted the ideological importance of World, Youth and Student's Festivals organization.

The fourth part "Peculiarities of forming and development of student's sporting movement in the period of modern state" deals with defining of the specifics of forming of organizational bodies of student's sporting movement in Ukraine at the modern stage; it has been given the detailed analyzes of National Ukrainian teams performances at (Summer and Winter Universiads); it has been determined the role of Ukrainian Universiads as of important factors of sport-mass and sport-educational work with students.

The fifth part "Problems and perspectives of student's sporting movement development in modern Ukraine" is devoted to the modern state problems, peculiarities and development tendencies of physical education and sport movement in Ukraine. It has been analyzed the specifics of cooperation between student's sport bodies and state, educational, public, youth ones; it has been defined the international cooperation perspectives.

The analysis of the research data allows to define the further perspectives of scientific researches: the significance and importance of student' sport in the system of youth education; the perfection of organizational structure of student' sporting movement; the strategy of cooperation between state, public, youth, political organizations in the sphere of physical education of student' youth; financial, medico-biological, scientifically-methodical fulfilling of material and technical, preparation of student National Ukrainian teams for participation in international, amateur and professional competitions.

Key words: Student's sporting movement, historical-social problems of sport, World Universiads, student team, International Federation of University Sport.

16. Суворова Тетяна Іванівна.

Система контролю фізичного стану дівчат 11-17 років у процесі фізичного виховання: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 230 с.

Робота виконана у Волинському державному університеті імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник - *Круцевич Т.Ю., д. фіз. вих., професор.*

Офіційні опоненти - *Шлях Б.М., д. пед. н. професор,*

– Ареф'єв В.Г., к. пед. н. професор.

Провідна установа – *Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди Міністерства освіти і науки України.*

Суворова Т.І. Система контролю фізичного стану дівчат 11–17 років у процесі фізичного виховання. – Рукопис.

Дисертаційне дослідження присвячене питанням контролю фізичного стану дівчат 11–17 років у процесі фізичного виховання. Виявлені закономірності взаємозв'язків показників соматичного здоров'я дівчат 11–17 років із кількісними характеристиками їхньої фізичної активності дали підставу для розробки нових підходів оцінки фізичного стану дівчат у процесі фізичного виховання. Розроблено прогностні моделі гармонійності фізичного розвитку дівчат 11–17 років, визначено гомеостатичні міжвікові нормативи швидкісних, швидкісно-силових якостей і витривалості, розроблено прогностні моделі належних індивідуальних норм показників фізичної працездатності відносно ваго-ростових характеристик тіла і результатів рухових тестів на силу, швидкість і витривалість, визначено мінімальну та оптимальну норму прояву зазначених фізичних якостей. Систему педагогічного контролю дівчат у процесі фізичного виховання доповнено комплексом інформативних показників фізичного розвитку і фізичної підготовленості, що відповідають мотиваційним пріоритетам дівчат на заняттях фізичними вправами. Основні результати дисертаційного дослідження впроваджені у практику роботи загальноосвітніх шкіл Волинської і Рівненської областей та у навчальний процес студентів вищих навчальних закладів.

Ключові слова: фізичне виховання, дівчата 11–17 років, система контролю, фізичний стан, належні норми, прогностні моделі.

Суворова Т.И. Система контроля физического состояния девочек 11–17 лет в процессе физического воспитания. – Рукопись.

Целью исследования является усовершенствование системы контроля за физической подготовленностью девочек 11–17 лет соответственно должных норм физического состояния, мотивов и интересов к занятиям физической культурой и спортом.

Объект исследования – физическое состояние девочек 11–17 лет. Предмет исследования – система контроля за физическим состоянием девочек 11–17 лет в процессе физического воспитания. В работе использован комплекс взаимодополняющих исследовательских методов: анализ и обобщение данных специальной литературы, изучение документов и материалов, педагогический эксперимент с использованием методов антропометрических и функциональных проб, двигательных тестов, методы математико-статистической обработки данных (корреляционный, регрессивный и перцентильный анализы), методы исследовательского прогнозирования и моделирования. Анализ специальной литературы свидетельствует о том, что изучение состояния здоровья детей и подростков в Украине во взаимосвязи с физическим воспитанием ведется уже многие годы, но проблема еще остается недостаточно раскрытой.

Научная новизна полученных результатов состоит в том, что впервые выявлены зависимость взаимосвязи обхватных размеров плеча, таза, талии и бедра девочек 11–17 лет от количественных характеристик их физической активности; впервые разработаны прогностные модели пропорциональности физического развития девочек 11–17 лет по показателям обхватных размеров плеча, бедра, талии и массы тела относительно его длины; дополнены данные о функциональной связи показателей длины и массы тела и мощностью велоэргометрической нагрузки, а также результатами двигательных тестов на силу, быстроту и выносливость; впервые разработаны прогностные модели должных индивидуальных норм показателей физической работоспособности относительно массо-ростовых характеристик тела и результатов двигательных тестов на силу, быстроту и выносливость; впервые определены гомеостатичные нормативы скоростных, скоростно-силовых возможностей и выносливости для девочек не зависимо от возраста, минимальную и оптимальную норму их проявления; дополнена система педагогического контроля комплексом информативных показателей физического развития и

физической подготовленности, которые отвечают мотивационным приоритетам девочек 11–17 лет к занятиям физическими упражнениями.

В результате анализа 222 литературных источников автором сделан вывод о недостаточности изучения проблемы совершенствования системы оценки физического состояния девочек 11–17 лет и необходимости разработки моделей должных норм физической подготовленности, на которых может базироваться объективное оценивание.

Проведенный анкетный опрос дал возможность установить низкую оценку школьных уроков физической культуры, которую указали респонденты, неудовлетворенность их содержанием и организацией.

Выявлено ухудшение с возрастом самооценки состояния здоровья, приблизительно 30% девочек каждой возрастной группы имеют систолическое артериальное давление, которое превышает норму, а 75% - повышенное диастолическое давление, что свидетельствует о напряженности регуляторных механизмов сердечно-сосудистой системы и ухудшении физического состояния. Выявлено закономерное повышение физической работоспособности и несоответствие развития некоторых двигательных качеств возрастным нормам.

Выявленные в дальнейшем корреляционные зависимости между разными степенями интенсивности физической нагрузки и результатами многочисленных тестов дали возможность выбора способов целевого повышения функциональных возможностей организма девочек в процессе физического воспитания, разработки прогнозных моделей физического развития и физической работоспособности, которые в частности выступают как показатели функциональных способностей и фактического состояния биоэнергетической активности скелетных мышц.

Разработанная в ходе исследования система комплексного контроля за физическим состоянием девочек использована для диагностики его исходного состояния. Определение параметров недостаточно развитых двигательных качеств, показателей физической работоспособности, дисгармоничности физического развития дали информацию о необходимой направленности, содержании и дозировке физических нагрузок при составлении индивидуальных программ физкультурных занятий, открыли возможность дифференциации занимающихся на однородные группы при проведении урочных форм занятий.

Предложенный педагогический контроль в системе урочных и внеурочных форм занятий информативен, доступен и способен содействовать повышению мотивации самосовершенствования в процессе физического воспитания, увеличению объема физической активности во внеурочное время, активизации резервных возможностей растущего женского организма.

Ключевые слова: физическое воспитание, девочки 11–17 лет, система контроля, физическое состояние, должные нормы, прогнозные модели.

Suvorova T.I. The system of control of 11–17 year old girls' physical state during the physical education process. – Manuscript.

The dissertation concerns the questions of control of the 11-17 year-old girls physical state in the process of physical development. Revealed regularities of the interrelation of indexes of 11-17 year-old girls somatic health with qualitative manifestation of their physical activity gave the basis for working out of the new approach to the evaluation of the physical state of girls in the process of physical education. The prognosis models of the 11-17 year-old girls physical development were worked out, homeostatic interage standards of speed, speed-power qualities and endurance were determined, prognosis models of the due individual norms of indexes of the physical efficiency according to the weight-height characteristics and to the results of the strength, speed and endurance tests were also worked out, the due minimal norm of manifestation of the beforementioned qualities was determined. System of pedagogical control of girls in the process of physical education is completed by the complex of informative regularities of the physical development and the physical preparedness that coincide with the motivational girls' priorities at physical training classes.

The main results of dissertation investigation are introduced in the Volyn and Rivne regions secondary schools practice and to students of the higher educational establishments education process.

Key words: physical education, girls 11–17 year old, control system, physical state, due norms, prognosis models.

17. Сухорада Григорій Іванович.

Спортивно-масова робота у вищих військових навчальних закладах (на прикладі курсантів-зв'язківців): Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003.. – 286 с.

Роботу виконано у Національній академії оборони України Міністерства оборони України.

Науковий керівник – *Бородін Ю.А., к. пед. н., доцент.*

Офіційні опоненти – *П'ятков В.Т., д. фіз. вих., доцент;*

– *Ложкін Г.В., д. психол. н., професор.*

Провідна установа – Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.

Сухорада Григорій Іванович. Спортивно-масова робота у вищих військових навчальних закладах (на прикладі курсантів-зв'язківців). - Рукопис.

У дисертації проведено дослідження існуючих методик планування спортивно-масової роботи у підрозділах курсантів ВВНЗ та наявність залежності від них рівня спортивної майстерності курсантів.

Мета роботи – удосконалення спортивно-масової роботи у підрозділах курсантів ВВНЗ. Об'єкт дослідження – фізична підготовка курсантів ВВНЗ. Предмет дослідження – спортивно-масова робота у підрозділах курсантів ВВНЗ.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше доведена залежність між спортивною майстерністю курсантів ВВНЗ і методикою планування спортивно-масової роботи упродовж п'ятирічного періоду навчання; вперше визначена закономірність змін спортивних результатів за вправами Військово-спортивного комплексу та багатоборства Військово-спортивного комплексу у курсантів підрозділів ВВНЗ залежно від методик планування спортивно-масової роботи; а також удосконалено методику планування спортивно-масової роботи у курсантських підрозділах ВВНЗ.

Ключові слова: фізична підготовка; методика планування спортивно-масової роботи; спортивна майстерність курсантів; Військово-спортивний комплекс; багатоборство Військово-спортивного комплексу; підрозділи курсантів ВВНЗ.

Сухорада Г.И. Спортивно-массовая работа курсантов высшего военного учебного заведения (на примере курсантов-связистов). - Рукопись.

В диссертации проведено исследование существующих методик планирования спортивно-массовой работы в курсантских подразделениях ВВУЗ и наличия зависимости от них уровня спортивного мастерства курсантов.

Цель работы – усовершенствование спортивно-массовой работы в подразделениях курсантов ВВУЗ. Объект исследования – физическая подготовка курсантов ВВУЗ. Предмет исследования – спортивно-массовая работа в подразделениях курсантов ВВУЗ.

Научная новизна работы состоит в том, что впервые доказана зависимость между спортивным мастерством курсантов подразделений ВВУЗ и методикой планирования спортивно-массовой работы в течение пятилетнего периода обучения; впервые определена

закономерность изменений спортивных результатов по упражнениям Военно-спортивного комплекса и многоборью Военно-спортивного комплекса у курсантов подразделений ВВУЗ в зависимости от методики планирования спортивно-массовой работы; а также усовершенствовано методику планирования спортивно-массовой работы в подразделениях ВВУЗ.

В первом разделе „Планирование спортивно-массовой работы в высших военных учебных заведениях как один из основных элементов ее организации“ было обосновано концепцию исследования; проведен анализ практической деятельности должностных лиц и литературных источников относительно планирования спортивно-массовой работы в ВВУЗ в различные времена в армиях различных государств; поданы требования руководящих документов по определенным вопросам исследования.

Во втором разделе „Методы и организация исследования“ детализировано использование методов, которые адекватны объекту, предмету, цели и задачам исследования. Основное направление исследования касалось уровня спортивного мастерства курсантов в выполнении упражнений Военно-спортивного комплекса и Военно-спортивной классификации и его зависимости от методики планирования спортивно-массовой работы.

В третьем разделе „Характеристика методик планирования спортивно-массовой работы и показателей спортивного мастерства в подразделениях курсантов высшего военного учебного заведения“ сделан анализ существующего содержания методик планирования спортивно-массовой работы в курсантских подразделениях и уровня спортивного мастерства курсантов на протяжении пятилетнего периода обучения в ВВУЗ.

В четвертом разделе „Проверка эффективности авторской методики планирования спортивно-массовой работы в подразделениях курсантов высшего военного учебного заведения“ рассматривались количество спланированных и проведенных мероприятий спортивно-массовой работы и их периодичность, а также динамика физических качеств и военно-прикладных двигательных навыков и их зависимость от показателей планирования.

В пятом разделе „Анализ и обобщение результатов исследования“ дана характеристика трем группам полученных данных. Первая группа подтверждает результаты исследований ученых относительно вопросов планирования спортивно-массовой работы и уровня спортивного мастерства. Вторая группа дополняет данные теории и практики спортивно-массовой работы научными понятиями, которые поданы в виде системы. В результате были получены данные периодичности и количества запланированных и проведенных мероприятий по физической подготовке и спортивно-массовой работе, а также данные спортивного мастерства курсантов подразделений – как по абсолютным, так и по качественным показателям на протяжении 5-летнего периода обучения в ВВУЗ. Третья группа – новые результаты количества проведенных мероприятий спортивно-массовой работы в соответствии с числом запланированных и периодичности их проведения, а также уровня спортивного мастерства курсантов подразделений, которые более полно отвечают требованиям руководящих документов. Обнаружена цифровая и графическая зависимость уровня спортивного мастерства курсантов от методики планирования спортивно-массовой работы в подразделениях ВВУЗ.

Ключевые слова: физическая подготовка; методика планирования спортивно-массовой работы; спортивное мастерство курсантов; Военно-спортивный комплекс; многоборье Военно-спортивного комплекса; подразделения курсантов ВВУЗ.

SUHORADA G.I. Public sport work in the higher military educational institutions (HMEI) (after the example of signalman-students). - Manuscript.

The research of current methods of planning public sport in the units of HMEI and of the presence of correlation of students' sport skills level on these methods was conducted. The

objective of the work is to improve public sport work in units of HMEIs. The object of the research is physical training in units of HMEIs. The subject of the research is public sport work in units of HMEIs.

The scientific innovation is presented in the fact that at the first time the correlation of sport skills of HMEI military students and the methods of planning public sport work during 5-year period of training has been proved; at the first time the predictability of sports results changes in the exercises in the frame work of the set of special exercises and military and sport set of exercises for military students of HMEI dependent on the methods of planning public sport work has been elaborated; the methods of planning public sport in the units of HMEI has been improved.

Key words: physical training; methods of the planning sport public work; sport skills of military students; set of special military physical exercises; multi-event sport competition; units of military students of HMEI.

18. Тарасюк Наталія Яківна.

Організаційно-методичні основи пропагандистської та рекламної діяльності в сфері фізичної культури і спорту: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 194 с.

Роботу виконано у Волинському державному університеті імені Лесі Українки Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – *Жданова О.М., к. пед. н., професор.*

Офіційні опоненти – *Приступа Є.Н., д. пед. н., професор;*

– *Осінчук В.Г., к. пед. н. професор.*

Провідна установа – *Харківська державна академія фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту.*

Тарасюк Н.Я. Організаційно-методичні основи пропагандистської та рекламної діяльності в сфері фізичної культури і спорту. - Рукопис.

Метою дослідження є визначення шляхів активізації пропагандистської і рекламної діяльності, яку проводять фізкультурні організації різних типів. Об'єктом дослідження є місце пропаганди і реклами в системі функцій, які виконують типові організації сфери фізичної культури і спорту. Предмет дослідження – організаційні та методичні аспекти пропаганди і реклами фізкультурних занять. Застосовано комплекс взаємодоповнюючих методів дослідження: аналіз літературних джерел з питань пропаганди і реклами, контент-аналіз, анкетування, системний аналіз, експертна оцінка, соціально-управлінський експеримент, методи математичної статистики. Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що вперше отримано інформацію про діяльність керівних фізкультурних організацій обласного рівня з управління пропагандою фізкультурних занять; конкретизовано зміст і обсяги проведення пропагандистської діяльності спортивними школами і рекламної - оздоровчими клубами; виявлено резерви подальшої активізації пропаганди і реклами, з урахуванням яких складено і апробовано цільову комплексну програму підвищення їхнього рівня у Волинській області; отримано нові теоретичні дані про технологію управління пропагандистською і рекламною діяльністю у сфері фізичної культури і спорту.

Розроблено організаційно-методичні рекомендації для керівних фізкультурних організацій обласного рівня, скеровані на подальше удосконалення пропаганди і реклами. Впроваджено в практику діяльності окремих спортивних шкіл та оздоровчих клубів заходи щодо активізації пропаганди і реклами фізкультурних і спортивних занять.

Результати дослідження впроваджені в практику, вони підтверджують ефективність запропонованої програми.

Ключові слова: пропаганда, реклама, керівні організації, спортивні школи, оздоровчі клуби, комплексна програма активізації.

Тарасюк Н.Я. Организационно-методические основы пропагандистской и рекламной деятельности в сфере физической культуры и спорта. - Рукопись.

В диссертации исследованы организационно-управленческие основы пропаганды физкультурных занятий и рекламы оздоровительных услуг в современных условиях функционирования физкультурных организаций.

Анализ специальной литературы свидетельствует о значительном количестве исследований проблемы, проведенных отечественными и зарубежными специалистами. В них рассматривается роль средств массовой информации в формировании физкультурных интересов; задачи, принципы, формы пропаганды; особенности рекламной деятельности в промышленном маркетинге. Теоретическая и научная разработка организационно-управленческих основ пропаганды и рекламы в сфере физической культуры и спорта не достаточна.

Во введении обоснована актуальность проблемы. Целью исследования является определение путей активизации пропагандистской деятельности, которую проводят физкультурные организации разных типов. Объектом исследования является место пропаганды и рекламы в системе функций, которые выполняют типичные организации сферы физической культуры и спорта. Предметом исследования определены организационные и методические аспекты пропаганды и рекламы физкультурных занятий. В диссертации использован комплекс взаимодополняющих методов исследования: анализ литературных источников, контент - анализ, анкетирование, системный анализ, экспертная оценка, социально-управленческий эксперимент, методы математической статистики.

Новизна работы состоит в том, что впервые получена информация о деятельности руководящих физкультурных организаций областного уровня по управлению пропагандой; конкретизированы содержание и объемы проведения пропагандистской деятельности спортивными школами и рекламной – оздоровительными клубами; сформирована и апробирована целевая комплексная программа повышения пропаганды и рекламы в Волынской области.

В работе с помощью системного анализа документов проанализированы и сопоставлены объемы управленческой деятельности по планированию и реализации пропаганды шести руководящих физкультурных организаций областного уровня. Установлено наличие расхождений в планировании мероприятий и их выполнении, предпочтение отдельным видам пропаганды, пассивность сотрудничества со средствами массовой информации.

Коллективы спортивных школ не всегда проводят пропаганду как непрерывный педагогический процесс. Не все тренеры делают акцент на формирование стойкой мотивации своих воспитанников к систематическим занятиям, не прослеживается их активное взаимодействие с родителями и школьными учителями физкультуры.

Рекламу оздоровительных услуг проводят все клубы, однако, в большинстве случаев, в виде примитивной внешней рекламы. Редко используются другие виды рекламы, не проводится анализ их эффективности, ограничен арсенал рекламной продукции в местах занятий, отсутствует дифференциация рекламного воздействия.

Повышение эффективности пропаганды и рекламы физкультурных занятий возможно лишь при условии комплексного подхода, который положен в основу целевой комплексной программы (ЦКП) совершенствования названной деятельности в Волынской области. Программа сформирована с учетом мнения экспертов и отражает принципы

проведення, участь всіх заінтересованих організацій, основні функції управління: планування, організацію, мотивацію, контроль.

Ефективність пропозитованих і включених в ЦКП підцелей – завдань перевірялась в ході проведення соціально-управленческого експеримента в Областной детско-юношеской спортивной школі “Олимп” і Федерації аеробіки Волини. В результаті виконання програми експеримента в ДЮСШ уллучился на 10% показател ь стабільности контингента.

Совершенствование по експериментальной программе рекламной деятельности Федерации аеробіки Волини дало возможность увеличить на 19,2% количество членов оздоровительного клуба “Венера”.

Основные результаты диссертационного исследования внедрены в деятельность Управления физической культуры, спорта и туризма Волинской областной государственной администрации, ДЮСШ “Олимп” Волинского областного совета ФСО “Колос”, клуб аеробіки “Венера” Волинской федерации аеробіки, в учебный процесс Института здоровья и физической культуры Волинского государственного университета имени Леси Украинки. Имеются соответствующие акты внедрения.

Ключевые слова: пропаганда, реклама, руководящие организации, спортивные школы, оздоровительные клубы, комплексная программа активизации.

Tarasuk Nataly. Practical and methodical basics of agitation and advertising activities in the sphere of physical culture. On the right of manuscript.

The dissertation deals with practical and directional basics of agitation of physical training and advertising of arrange service in the modern conditions and functionate of directed organizations, sport schools and arrange clubs.

Analysis of the literature shows the actuality of this problem. The theoretical and scientifically questions are not inaf work out in the sphere of effective making of agitation and advertising of organization in the realm of physical culture.

The reserves is determine in the planning and realization of agitation of physical culture and sport in directional organizations by regional level.

The content of agitation and advertising development was analisein sport schools and arrange clubs. Not always wed main principles and stages, an also not used all armory of forms and modes of influence to the positive motivation of systemic training.

We are work out the purposeful and complex program of heighten the level of physical lessons and advertising services in Volinon region, experimental Shows the affectivity of it's means. This program can be used for other regions of Ukraine.

The main results of investigation are applied into practice.

Key words: agitation; advertising, direct organizations; sport schools, arrange clubs, the complex program.

19. Філінков Володимир Ілліч.

Система професійно-прикладної фізичної підготовки фахівців машинобудівної промисловості: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 272 с.

Робота виконана в Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – Раєвський Р.Т., к. пед. н., професор.

Офіційні опоненти – Шиян Б.М., д. пед. н., професор,

– Канішевський С.М., к. пед. н., професор.

Провідна установа – *Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди Міністерства освіти і науки України.*

Філінков В.І. Система професійно-прикладної фізичної підготовленості фахівців машинобудівної промисловості – Рукопис.

В дисертації теоретично та експериментально обґрунтовано систему професійно-прикладної психофізичної підготовки фахівців машинобудівної промисловості. Показано, що здійснення цієї підготовки на етапах вузівської та післявузівської освіти найбільш ефективно сприяє забезпеченню професійної дієздатності та надійності висококваліфікованих професіоналів однієї з найважливіших галузей народного господарства.

Ключові слова: професійно-прикладна фізична підготовка, психофізична підготовка, фахівці машинобудівної промисловості, професійна дієздатність, надійність.

Филинков В.И. Система профессионально-прикладной физической подготовки специалистов машиностроительной промышленности. – Рукопись.

В исследовании ставились задачи: разработать действующую модель системы профессионально-прикладной психофизической подготовки (ППФП) специалистов машиностроительной промышленности (МСП) в соответствии с современными системными представлениями о целенаправленном профессионально-ориентированном физическом воспитании и проверить эффективность ее исследовательским путем.

Для решения этих задач использовались: изучение литературных источников, передового опыта, опрос экспертов, массовый анкетный опрос инженеров-машиностроителей, серия педагогических экспериментов.

В результате удалось определить: направленность (цель, задачи, принципы, критерии), дидактическое наполнение (средства, методы), формы реализации и условия функционирования разрабатываемой системы.

Исследования показали, что цель ППФП специалистов МСП – обеспечить высокий уровень их профессиональной надежности, основные задачи – формировать профессионально важные качества, навыки, знания, умения, необходимые для успешного выполнения производственных задач, укрепления здоровья, повышения трудоспособности и дееспособности.

Наиболее эффективные средства: основные и специальные физические упражнения из легкой атлетики, спортивных игр, гимнастики, общекондиционной и оздоровительной тренировки, подобранные соответственно ее принципам и задачам, наиболее действенные методы - строго регламентированного упражнения, игровой и соревновательный. Эффективны также нетрадиционные методы: имитационно-деятельностный тестовый и индивидуально-деятельностного программирования.

В результате исследований выявлено, что при осуществлении профессионально направленной физической подготовки могут результативно использоваться все общепринятые в практике студентов и взрослого трудоспособного населения формы физического воспитания. Особенно результативными являются специальные занятия.

Внедрение ППФП требует специфического обеспечения: кадрового, медицинского, методического, информационного, материально-технического и финансового.

Эффективность разрабатываемой модели была апробирована в серии педагогических экспериментов, в которых принимали участие 483 студента машиностроительных факультетов и специалиста МСП по критериям, которые характеризуют ее влияние на формирование личности инженеров-машиностроителей.

Опытная проверка полностью подтвердила прикладную действенность обоснованной программы ППФП.

Использование отобранных на этапе моделирования системы средств, методов, форм реализации позволило значительно повысить функциональную, общефизическую и специальную психофизическую подготовленность специалистов МСП к интенсивной профессиональной деятельности. У участников эксперимента, которые занимались ППФП, существенно улучшились состояние здоровья, уровень функционирования сердечно-сосудистой, дыхательной систем, вестибулярного и опорно-двигательного аппарата, повысилась сила рук, силовая и статическая выносливость мышц спины, брюшного пресса, точность и скорость движений, в том числе фоновых, простая двигательная реакция, реакция на движущийся объект, способность концентрировать внимание, скорость решения оперативных задач. Оказались высокими и другие показатели, которые характеризуют уровень проявления профессионально важных качеств и навыков, необходимых специалистам машиностроительного производства. Выпускники машиностроительных факультетов и инженеры, которые прошли курс ППФП, оказались более конкурентоспособными, трудоспособными и надежными в работе, чем их товарищи, которые не занимались ППФП.

Выявленные данные позволяют утверждать, что использование результатов исследования на практике будет содействовать значительному улучшению профессиональной дееспособности специалистов МСП, укреплению их здоровья, снижению заболеваемости, утомляемости, повышению трудоспособности.

Ключевые слова: система, профессионально-прикладная физическая подготовка, психофизическая подготовка, специалисты машиностроительной промышленности, профессиональная дееспособность, надежность.

Filinkov V. I. System of professional-applied psychophysical preparation of the machine-building industry experts. – Manuscript.

The system of professional-applied psychophysical training of the experts of a machine-building industry was substantiated in the dissertation theoretically and experimentally for the first time. It is shown, that the realization of this training at stages of high school and post-high school education renders more effective assistance of ensuring a professional working capacity and ability of highly skilled professionals in one of the most important branches of a national economy.

Key words: system, professional-applied psychophysical preparation, experts of a machine-building industry, professional working capacity, reliability.

20. Хрипка Людмила Володимирівна.

Оптимізація процесу фізичного виховання в аграрних вищих навчальних закладах України з використанням комп'ютерних технологій: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 183 с.

Роботу виконано у Національному аграрному університеті Кабінету міністрів України.

Науковий керівник – *Краснов В.П., к. пед. н., професор.*

Офіційні опоненти – *Огірко І.В., д. ф.-м. н., професор;*

– *Канішевський С.М., к. пед. н. професор.*

Провідна установа – *Національний медичний університет імені О.О. Богомольця.*

Хрипка Л.В. Оптимізація процесу фізичного виховання в аграрних вищих навчальних закладах України з використанням комп'ютерних технологій. – Рукопис.

Об'єкт – фізичне виховання студентів аграрних вищих навчальних закладів; предмет – оздоровча спрямованість навчальних занять з фізичного виховання студентів аграрних

вищих навчальних закладів; мета – виявлення ефективних педагогічних умов процесу фізичної підготовки студентів для досягнення оздоровчого ефекту в процесі фізичного виховання з використанням комп'ютерних технологій; методи – теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури, педагогічні спостереження, опитування (анкетування); педагогічний експеримент, тестування рівня здоров'я і фізичної підготовленості, статистичні методи обробки отриманих даних; новизна – визначено комплекс організаційно-педагогічних умов оптимізації фізичного виховання студентів аграрних вищих навчальних закладів, виявлено закономірності взаємозв'язку показників фізичної підготовленості і рівня фізичного здоров'я студентів, конкретизовано особливості мотиваційної структури до занять фізичними вправами студентів аграрних вищих навчальних закладів України, науково обґрунтовано та розроблено навчальну програму з оздоровчою спрямованістю занять фізичною культурою, доповнено теоретичні уявлення про механізми управління фізичним станом студентів з використанням розробленої комп'ютерної програми.

Дисертація присвячена проблемі використання фізкультурно-оздоровчих занять для підвищення рівня здоров'я, фізичної підготовленості, підвищення успішності і зниження захворюваності студентів аграрних вищих навчальних закладів у процесі занять фізичною культурою і спортом. Для оптимізації обліку результатів фізичної підготовки і фізичного стану здоров'я, обробки даних соціологічного опитування розроблена комп'ютерна "Програма фізичного розвитку студентів".

Результати експериментального дослідження (1999–2002 рр.) свідчать про те, що процес фізичного виховання, побудований з урахуванням кількісних показників рівня здоров'я, за соціальними (анкетування студентів), педагогічними (відвідуваність занять) і морфо-функціональними (рівень здоров'я) характеристиками є ефективнішим, ніж нормативно заданий процес фізичного виховання.

Ключові слова: фізична підготовленість студентів, рухові якості, обсяг рухової активності, фізична працездатність, комп'ютерні технології, аграрні вищі навчальні заклади.

Хрипко Л.В. Оптимизация процесса физического воспитания в аграрных высших учебных заведениях Украины с использованием компьютерных технологий. – Рукопись.

Объект – физическое воспитание студентов аграрных высших учебных заведений; предмет – оздоровительная направленность учебных занятий по физическому воспитанию студентов аграрных высших учебных заведений с использованием компьютерных технологий; цель – выявить наиболее эффективные педагогические условия процесса физической подготовки студентов для достижения оздоровительного эффекта в процессе физического воспитания с использованием компьютерных технологий; методы – педагогические наблюдения, опрос (анкетирование), педагогический эксперимент, тестирование уровня здоровья и физической подготовленности, статистические методы обработки полученных результатов; новизна – определен комплекс организационно-педагогических условий оптимизации физического воспитания студентов аграрных высших учебных заведений, выявлены закономерности взаимосвязи показателей физической подготовленности и уровня здоровья студентов, конкретизированы особенности мотивационной структуры к занятиям физическими упражнениями студентов аграрных высших учебных заведений Украины, научно обосновано и разработано учебную программу оздоровительной направленности занятий физической культурой, дополнено теоретическое представление о механизме управления физическим состоянием студентов с использованием разработанной компьютерной программы.

Диссертация посвящена проблеме использования физкультурно-оздоровительных занятий для повышения уровня здоровья, физической подготовленности, повышения

успеваемости и снижение заболеваемости студентов аграрных вузов в процессе занятий физической культурой и спортом. Для оптимизации учета результатов физической подготовки и физического состояния здоровья, обработки данных социологического опроса разработана компьютерная программа "ПФРС" – программа физического развития студентов.

Ключевые слова: физическая подготовленность студентов, двигательные качества, объем двигательной активности, физическая работоспособность, компьютерные технологии, аграрные высшие учебные заведения.

Khripko Ludmilla. Optimization of physical training process in agricultural higher educational institutions of Ukraine using computer technologies. – The manuscript.

Object – physical training of students of agricultural higher educational institutes; Subject – health-improving direction of the physical culture studies for the students of agricultural institutes; Purpose – Development of the most effective pedagogical conditions and methodical provision of physical training process; Methods – pedagogical, medical and biological, statistical; Novelty – for the first time there have been revealed regularities of interconnections between physical efficiency indicators and physical health level of agricultural institutes' students, concretized peculiarities of the motivational student's structure, there have been added existing theoretical ideas concerning the mechanism of students physical condition control while using author's computer programs.

The scientific work is devoted to a problem of physical culture health improving training courses using with the purpose of students' educational ability raising and a number of diseased students reduction in the process of physical culture and sports training courses.

The data received testify that with a help of correct physical training means selection and taking into account physical health improving student's interests it is possible to build an effectively working system of physical training course of education.

Computer technologies implementation allows to optimize and improve physical training process in Higher Educational Institutions.

Key words: Computer technologies implementation, physical training, students' individual characteristics, health, students, agricultural higher educational institutions.

21. Шалепа Олександр Григорович.

Оптимізація фізичної підготовки курсанток вищих військових навчальних закладів з урахуванням специфіки етапів професійного навчання: Дис... канд. фіз. вих.: 24.00.02. – Львів, 2003. – 230 с.

Роботу виконано у Харківській державній академії фізичної культури Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту та в Харківському військовому університеті Міністерство оборони України.

Науковий керівник – Бізін В.П., доктор педагогічних наук, професор.

Офіційні опоненти - Камаєв О.І., доктор педагогічних наук, професор;

- Борищак М.О., кандидат історичних наук, доцент.

Провідна установа - Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди.

Шалепа О.Г. Оптимізація фізичної підготовки курсанток вищих військових навчальних закладів з урахуванням специфіки етапів професійного навчання. – Рукопис.

Дисертація присвячена питанням пошуку найбільш ефективних засобів та методів фізичної підготовки курсанток вищих військових навчальних закладів з урахуванням особливостей жіночого організму та специфіки етапів військово-професійного навчання.

Аналіз традиційної системи фізичної підготовки показав її недостатню ефективність і дозволив визначити шляхи її удосконалення. Для оптимізації навчального процесу створена системна модель поетапної фізичної підготовки курсанток вищих військових навчальних закладів, комп'ютерна програма. Обґрунтована методика фізичної підготовки курсанток з урахуванням фізіологічних та індивідуальних особливостей жіночого організму. Експериментально підтверджено, що цілеспрямований розвиток фізичних якостей курсанток на етапах навчання з індивідуальним підходом забезпечує підвищення рівня фізичного стану, загальної витривалості, підвищення успішності навчання, зниження захворюваності та підвищення якості військово-професійної підготовки.

Ключові слова: фізична підготовка, військовослужбовці-жінки, особливості жіночого організму, менструальний цикл, адаптація, індивідуалізація, військово-професійна підготовка, комп'ютерне планування занять.

Шалєпа А.Г. Оптимизация физической подготовки курсанток высших военных учебных заведений с учетом специфики этапов профессионального обучения. – Рукопись.

Диссертация посвящена вопросам поиска наиболее эффективных средств и методов физической подготовки курсанток высших военных учебных заведений с учетом особенностей женского организма и специфики этапов военно-профессионального обучения.

Проведенный анализ литературы показал как стойкую тенденцию привлечения женщин к военно-профессиональной деятельности в большинстве стран мира, так и вопросы, связанные с физической подготовкой военнослужащих-женщин.

Во введении обоснована актуальность темы, определены цель и задачи исследования, его объект и предмет, раскрыты научная новизна и практическое значение работы, определен личный вклад соискателя, описана сфера апробации результатов исследования.

В первом разделе представлено обобщение первоисточников известных ученых и научных работников, дана историческая справка и сравнительный обзор научно-методической литературы по направлениям: мировая практика привлечения женщин к военной службе, физиологические особенности женского организма, профессиональные требования к военнослужащим, физическая подготовка военнослужащих, курсанток военных и студенток гражданских ВУЗов, теория и практика женского спорта, вопросы профессионального отбора и адаптации к военной деятельности женщин-военнослужащих.

Второй раздел содержит информацию о примененных методах исследования, в частности: анализ научно-методической литературы, педагогические наблюдения, предварительные и основной педагогические эксперименты. Использовались методы оценки: уровня физического состояния, уровня физической подготовленности, психоэмоционального состояния (тесты САИ и Люшера), методы статистической обработки данных.

Третий раздел работы содержит результаты исследований, устанавливающих, что традиционная методика физической подготовки курсанток недостаточно эффективна. Анализ традиционной системы физической подготовки в высших военных учебных заведениях позволил наметить пути совершенствования этого процесса на основе индивидуального подхода с учетом специфики этапов военно-профессионального обучения с целью сохранения здоровья курсанток и повышения их работоспособности.

Принцип индивидуализации физической подготовки выразился в определении уровня физического состояния, физической подготовленности с учетом особенностей и длительности МЦ курсанток, что учитывалось при составлении индивидуальных планов учебных и самостоятельных занятий с привлечением компьютерных технологий.

В четвертом разделе представлены результаты основного педагогического эксперимента, доказывающие эффективность предложенной системной модели поэтапной физической подготовки курсанток.

В результате проведенной работы создана новая система организации физической подготовки курсанток. Обоснованы различные режимы тренировки (восстанавливающий, развивающий и поддерживающий) с учетом фаз МЦ курсанток. Для оптимизации процесса физической подготовки курсанток создана компьютерная программа, которая обеспечивает: а) мониторинг физической подготовленности курсанток в течение всего времени обучения; б) разработку индивидуальных планов занятий как под руководством преподавателя в рамках учебной программы, так и самостоятельно; в) определение направления работы по совершенствованию недостаточно развитых физических качеств курсанток; г) подбор упражнений, направленных на повышение физической подготовленности и развития определенных физических качеств курсанток с учетом фаз МЦ, развитие у курсанток методических навыков в проведении анализа физической подготовленности подчиненных и индивидуальной физической подготовленности.

Научно обоснованы требования к организации и проведению вступительных и государственных экзаменов по физической подготовке абитуриенток и курсанток высших военных учебных заведений. Обоснована методика физической подготовки курсанток с учетом физиологических и индивидуальных особенностей женского организма в зависимости от специфики этапов процесса военно-профессионального обучения. Экспериментально доказано, что целенаправленное развитие физических качеств курсанток на этапах обучения при индивидуальном подходе обеспечивает повышение уровня физического состояния, общей выносливости, повышение успеваемости и повышение качества военно-профессиональной подготовки выпускниц.

Ключевые слова: физическая подготовка, военнослужащие-женщины, особенности женского организма, менструальный цикл, адаптация, индивидуализация, военно-профессиональная подготовка, компьютерное планирование занятий.

Shalepa O.G. Optimisation of woman-cadets physical training in higher military educational establishments regarding specific stages of vocational training character. - Manuscript.

The theses are devoted by question of search of the most effective methods and methods of cadets physical training in higher military educational establishments regarding specific stages militarily-vocational training and peculiarities of woman's organism. Analysis of the traditional system of physical training displayed its insufficient effectiveness and allowed to define the ways of its improvement. The methodical model of stages of woman-cadets physical training of higher military educational establishments was created on the bases of a computer program. The program is based on an optimum system of woman-cadets physical training taking into consideration the physiological and individual peculiarities of woman's organism. It is experimentally confirmed that purposeful development of physical qualities woman-cadets at training stages combined with individual approach provides rise a level of physical state, general endurance, learning success rise, lowering of morbidity and upgrading of militarily-professional training.

The results of research can be attached to the militarily-professional teaching of woman-cadets, and also in the system of training specialists of physical training and sport.

Key words: physical training, servicemen-women, peculiarity of woman's organism, menstrual cycle, adaptation, individualization, militarily-professional training, computer planning of studies.

ОСОБОВИЙ ПОКАЖЧИК

Арсф'єв В.Г.	37	Огірко І.В.	46
Арзютов Г.М.	15	Огниста К.М.	20
Бізін В.П.	48	Осінчук В.Г.	42
Борищак М.О.	48	П'ятков В.Т.	2, 40
Боровська О.В.*	1, 5	Петренко К.Г.	3
Бородін Ю.А.	2, 13, 23, 40	Піддубний О.Г.	23
Борщов С.М.	3	Презлята Г.В.	20
Вацеба О.М.	2, 35	Приймак С.Г.	25
Вільчковський Е.С.	2, 16, 20	Приступа Є.Н.	27, 42
Віндюк О.В.	7	Раєвський Р.Т.	2, 16, 44
Вісковатова Т.П.	2, 13	Ріпак І.М.	27
Волков Л.В.	2, 33	Ровний А.С.	2, 19, 23, 25
Гасюк І.Л.	10	Романенко В.В.	30
Лемчук С.П.	13	Романенко В.А.	2, 25
Денисенко С.Н.	5	Сембрат С.В.	33
Дідик Т.М.	14	Сергієнко Л.П.	2, 3, 7
Домашенко А.В.	16	Степанюк С.І.	35
Єдинак Г.А.	10	Суворова Т.І.	37
Єрмаков С.С.	2, 19	Сухорада Г.І.	40
Жданова О.М.	2, 27, 42	Сущенко А.В.	7
Камаєв О.І.	2, 23, 48	Тарасюк Н.Я.	42
Канішевський С.М.	2, 44, 46	Філінков В.І.	1, 44
Каратаєва Д.О.	18	Хрипко Л.В.	46
Козлова К.П.	15, 33	Чорнобровкін В.М.	3
Конестяпін В.Г.	19	Шалєпа О.Г.	48
Котова І.В.	30	Шиян Б.М.	2, 5, 10, 20, 33, 37, 42, 44
Краснов В.П.	16, 46	Язловський В.С.	2, 10
Круцевич Т.Ю.	2, 25, 30, 37	Якимович Б.З.	5
Куц О.С.	2, 13, 30		
Лабскір В.М.	7		
Ложкін Г.В.	2, 40		
Мартин В.Д.	15		
Мицкан Б.М.	2, 27		
Пісімчук А.С.	2, 35		

**Виділено прізвища дисертантів;
решта – прізвища наукових керівників
та офіційних опонентів.*

Підписано до друку 4.12.2003 р.
Формат 60x84/16. Ум.-друк.арк. 3,9.
Папір офсет. Наклад 100. Зам. № 102.

Видано НВФ «УКРАЇНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Львів, вул. І.Франка, 4/1
тел./факс (0322) 72-15-52

Свідчення про внесення об'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції
ДК-№ 789 від 29.01.2002 р.